

PROGRAMY A PROJEKTY

REGIONÁLNEHO ÚRADU VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SO SÍDLOM VO VRANOVE NAD TOPEĽOU
NA ROK 2023

8. 4. 2024

© VYPRACOVAL REGIONÁLNY ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA
SO SÍDLOM VO VRANOVE NAD TOPEĽOU

OBSAH

- 1. Odbor hygieny životného prostredia**
- 2. Odbor preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie**
- 3. Odbor hygieny výživy, bezpečnosti potravín a kozmetických výrobkov**
- 4. Odbor hygieny detí a mládeže**
- 6. Odbor epidemiológie**
- 9. Odbor podpory zdravia**

1. HYGIENA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ZDRAVIA

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
1.1.	PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2024 a ďalšie roky
1.2.	PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2024
1.3.	ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici a ďalšie vybrané RÚVZ v SR	Rok 2024 a ďalšie roky
1.4.	MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR a vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2024
1.5.	MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKOV A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH	ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.6.	MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, vybrané RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2026
1.7.	ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ VYPLÝVAJÚCE Z MATERIÁLOV A VÝROBKOV URČENÝCH NA STYK S PITNOU VODOU	ÚVZ SR/RÚVZ Poprad
	RÚVZ so sídlom v Poprade (NRC pre materiály, výrobky, filtračné médiá určené na styk s pitnou vodou a chemické látky na úpravu vody) a ďalšie RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.8.	ODBER VZORKY AKO ZÁKLAD SPRÁVNEHO HODNOTENIA KVALITY VODY NA KÚPANIE	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023 – 2027
1.9.	VEDEAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKČIE V PITNEJ VODE	ÚVZ SR - NRC pre pitnú vodu
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Roky 2024 – 2026

1.1 PLNENIE AKČNÉHO PLÁNU PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE OBYVATEĽOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY (NEHAP V.)

Cieľ

Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva SR prostredníctvom zlepšenia stavu environmentálnych determinantov zdravia; redukcia ochorení súvisiacich s kvalitou vonkajšieho i vnútorného ovzdušia, ochorení súvisiacich s pitnou a rekreačnou vodou, ochorení súvisiacich s nadmerným environmentálnym hlukom, kontaminovanými územiami, nebezpečnými chemickými látkami, UV žiarením a zmenou klímy.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.2 PROTOKOL O VODE A ZDRAVÍ – NASTAVENIE NOVÝCH NÁRODNÝCH CIEĽOV

Cieľ

Cieľom tohto programu je plniť národné ciele vládou schváleného materiálu *Protokol o vode a zdraví k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier z roku 1992 – Národné ciele SR III* (ďalej len „Protokol“), ktoré sa nastavujú v spolupráci s rezortom životného prostredia a to v súlade s medzinárodným dokumentom *Protokol o vode a zdraví*

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.3 ĽUDSKÝ BIOMONITORING – SLEDOVANIE ZÁŤAŽE SKUPÍN OBYVATEĽSTVA VYBRANÝM CHEMICKÝM FAKTOROM V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Cieľ

- ✓ zabezpečiť pokračovanie procesov zameraných na rozvoj ľudského biomonitoringu a jeho metodík vo vzťahu k chemickým rizikovým faktorom zo životného prostredia,
- ✓ zvýšiť udržateľnosť odborných kapacít pre HBM v rámci ÚVZ SR a RÚVZ v SR,
- ✓ vytvárať podmienky pre zavedenie systémového prístupu k aplikácii HBM na národnej úrovni v kontexte politiky WHO/EURO, EEA a EK.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.4 MAPOVANIE PRÍTOMNOSTI BAKTÉRIÍ RODU LEGIONELLA V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH

Cieľ

Zistiť výskyt prítomnosti baktérií rodu *Legionella* v ubytovacích zariadeniach v celej Slovenskej republike. Zameraním sa na uvedené zariadenia a včasnou intervenciou v prípade pozitívneho nálezu môžeme znížiť riziko závažných ochorení spôsobených týmito mikroorganizmami. Zároveň získanými údajmi a skúsenosťami sa môžeme lepšie zamerať na nápravné opatrenia, ktoré sú cieleňé na odstránenie, resp. minimalizáciu ich výskytu.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.5 MAPOVANIE AKTUÁLNEHO STAVU VÝSKYTU PESTICÍDNYCH LÁTKOK A MIKROPOLUTANTOV V PITNÝCH VODÁCH

Ciele:

- ✓ cieleňé sledovanie výskytu pesticídnych látok a iných mikropolutantov v pitnej vode a v jej zdrojoch na Slovensku,
- ✓ získanie údajov o výskyte nových látok v súvislosti so zavedením nových európskych požiadaviek na kvalitu pitnej vody.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.6 MANAŽMENT RIZÍK DOMOVÝCH ROZVODNÝCH SYSTÉMOV

Ciele:

- ✓ získať informácie o domových rozvodných systémoch na Slovensku predovšetkým v prioritných priestoroch,
- ✓ zmonitorovanie stavu domových rozvodných systémov,
- ✓ predchádzať ochoreniam, ktoré môžu byť spôsobené nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody ovplyvnenej zlým stavom a údržbou domových rozvodných systémov.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.7 ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ VYPLÝVAJÚCE Z MATERIÁLOV A VÝROBKOV URČENÝCH NA STYK S PITNOU VODOU

Cieľ

Cieľom tohto programu je príprava plnenia povinností vyplývajúcich z implementovaných a delegovaných aktov, ktoré budú vydané v roku 2024 na podporu zavedených minimálnych hygienických požiadaviek stanovených v čl. 11 *Európskeho parlamentu a Rady 2020/2184 (EÚ) o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu* a zvýšenie povedomia o tejto problematike pre odbornú verejnosť ako aj pre konečných užívateľov (spotrebiteľov).

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.8 ODBER VZORKY AKO ZÁKLAD SPRÁVNEHO HODNOTENIA KVALITY VODY NA KÚPANIE

Ciele:

- ✓ Spolupráca odberových skupín odborov a oddelení hygieny životného prostredia zdravia na RÚVZ s Pracovnou skupinou pre odber vzoriek na ÚVZ SR a odbornými pracovníkmi Odboru objektivizácie faktorov životného prostredia na ÚVZ SR.
- ✓ Možnosť získania vyššej kvalifikácie v odberoch vôd vybraných pracovníkov odberových skupín hygieny životného prostredia a zdravia na RÚVZ.
- ✓ Úspešné absolvovanie medzilaboratórnych porovnaní v oblasti odberov povrchových vôd realizovaných Národným referenčným laboratóriom pre oblasť vôd (NRL pre oblasť vôd) na Slovensku a následná akreditácia odberov povrchových vôd vybraných RÚVZ.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

1.9 VEDĽAJŠIE PRODUKTY DEZINFEKCIE V PITNEJ VODE

Ciele:

- ✓ Zdokumentovať aktuálne informácie o prítomnosti vedľajších produktov dezinfekcie v systémoch zásobovania pitnou vodou.
- ✓ Overiť súvislosti zvýšenej prítomnosti vedľajších produktov dezinfekcie a použitého spôsobu dezinfekcie.
- ✓ Potvrdiť opodstatnenosť vyšetrovania jednotlivých ukazovateľov v nadväznosti na použitý spôsob dezinfekcie.
- ✓ Predísť zdravotným rizikám z používania pitnej vody so zvýšeným obsahom vedľajších produktov dezinfekcie.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou **nebol zaradený** v roku 2023 do plnenia tejto úlohy.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA A TOXIKOLÓGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY	
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN	
2.1	ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE	ÚVZ SR RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici	
	RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalšie roky	
	2.1.1	<i>Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)</i>	
	2.1.2	<i>Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické</i>	
	2.1.3	<i>Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém</i>	
2.1.4	<i>Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2</i>		
2.2	INTERVENČIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI	ÚVZ SR	
	RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalšie roky	
	2.2.1	<i>Zdravé pracoviská</i>	
2.2.2	<i>Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci</i>		

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

GESTOR ÚLOHY: ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3, 2.1.4)

RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO: RÚVZ v SR, vybrané RÚVZ v SR (2.1.4)

TERMÍN: Rok 2023 a ďalšie roky

RIEŠENÉ ÚLOHY V RÁMCI ÚLOHY 2.1 :

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

GESTOR ÚLOHY: ÚVZ SR

RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO: RÚVZ v SR, vybrané RÚVZ v SR (2.2.1)

TERMÍN: Rok 2023 a ďalšie roky

2.2.1 Zdravé pracoviská

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

2.1 ZNIŽOVANIE MIERY ZDRAVOTNÝCH RIZÍK ZAMESTNANCOV Z PRACOVNÉHO PROSTREDIA, PRACOVNÝCH PODMIENOK A SPÔSOBU PRÁCE

Gestor ÚVZ SR (úlohy č. 2.1.1)

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici (úlohy č. 2.1.2, 2.1.3)

Riešiteľské pracoviská RÚVZ v SR

Cieľ

Zvýšiť odbornú úroveň hodnotenia pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce vo vzťahu k zdravotným rizikám zamestnancov. Na hodnotenie využívať odborné usmernenia ÚVZ SR. Pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ŠZD) vykonávaného RÚVZ v SR uplatňovať legislatívne úpravy v oblasti ochrany zdravia pri práci vrátane legislatívnych úprav harmonizovaných s právom Európskych spoločností. Pomocou kontrolných listov informovanosti zamestnancov overovať poskytovanie informácií zamestnancom v oblasti ochrany zdravia pri práci zo strany zamestnávateľov, zisťovať rizikové faktory práce a výskyt zdravotných problémov u zamestnancov pri podozrení na výskyt choroby z povolania na danom pracovisku. Zvýšiť úroveň údajov o rizikových prácach a

zabezpečiť ich efektívne využitie v ochrane zdravia pri práci usmerňovaním činnosti pracovnej zdravotnej služby priamo v podnikoch.
Etapy riešenia rok 2023 a ďalšie roky

2.1.1 Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Anotácia

Viesť evidenciu rizikových prác za príslušný okres, región a SR podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov. Prehodnotiť vydané rozhodnutia o určení rizikových prác (resp. profesií) podľa predchádzajúcich legislatívnych úprav. V rámci ŠZD sledovať najmä pracovné podmienky zamestnancov, mieru expozície zamestnancov a realizáciu náhradných opatrení zo strany zamestnávateľov na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce. V rámci výkonu ŠZD tiež sledovať spôsob zabezpečenia zdravotného dohľadu pre zamestnancov, výsledky a intervaly lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci a zaradenie zamestnancov do pracovného procesu na základe posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu. Uplatňovať databázu rizikových prác obsahovo zosúladenú s platnými právnymi predpismi na ochranu zdravia pri práci.

Realizačné výstupy

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou vedie evidenciu o podnikoch/živnostníkoch (subjekt, závod, pracovisko, IČO, adresa, prevažujúca činnosť, počet zamestnancov, zabezpečenie zdravotného dohľadu, profesie, faktory práce a kategórie práce), v ktorých sú rozhodnutím RÚVZ práce zaradené do 3. a 4. kategórie rizika na území okresu **v programe ASTR**.

Podľa výstupov z programu informačného systému **ASTR k 31.12.2023** bolo v okrese Vranov nad Topľou evidovaných **15 organizácií** s pracoviskami, na ktorých zamestnanci vykonávajú **práce v riziku**. Došlo k zlúčeniu niektorých prevádzok, na ktorých boli vyhlásené rizikové práce. Škodlivým faktorom je u týchto zamestnávateľov pri práci exponovaných **460 osôb**, z čoho **39 je žien**. V 3. kategórii rizika evidujeme 290 zamestnancov, z toho 39 žien, v 4. kategórii rizika 170 zamestnancov. Ženy pracovné činnosti v 4. kategórii rizika v uvedenom období nevykonávali. V porovnaní s rokom 2022 došlo k zníženiu počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce.

Najvyšší počet osôb v riziku pracuje **v priemyselnej výrobe**, ktorá v okrese Vranov nad Topľou dominuje a je zameraná hlavne na spracovanie dreva a chemický priemysel, menej na dodávku elektriny, plynu, pary, poľnohospodárstvo, lesníctvo, ťažbu a dobývanie. Významný počet zamestnancov na pracoviskách v 3. kategórii rizika bolo zamestnaných v textilnej výrobe, kde boli exponovaní fyzickej záťažou a chemickému faktoru. Rizikové práce v 3. kategórii rizika sú vykonávané aj v odvetviach stavebníctvo a zdravotníctvo.

Rizikovými faktormi, ktorým je exponovaných najviac zamestnancov, je každoročne hluk (311 zamestnancov), chemické látky a zmesi (198 zamestnancov) a chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (95 zamestnancov). Z chemických látok a zmesí ide hlavne o pevné aerosóly (403 zamestnancov). Z ďalších rizikových faktorov sú to z chemických látok a zmesí: dráždivé látky (21 zamestnancov), chemické karcinogény (95 zamestnancov), mutagény (11 zamestnancov), reprodukčne toxické látky (11 zamestnancov) a dermatotropné (10 zamestnancov). Ďalším faktorom sú vibrácie prenášané na ruky, ktorým je exponovaných 29 zamestnancov a vibrácie prenášané na celé telo s počtom exponovaných 7 zamestnancov.

Biologickému faktoru (*Mycobacterium tuberculosis*) sú exponovaní 6 zamestnanci. Fyzickej záťaži z dlhodobého nadmerného jednostranného zaťaženia je exponovaných 6 zamestnancov. Dňa 18.12.2023 ukončila činnosť spoločnosť MIS Slovakia s.r.o., kde boli zamestnanci exponovaní dlhodobou fyzickou záťažou. Z uvedeného dôvodu došlo k výraznému poklesu v tejto kategórii. Optickému žiareniu sú exponovaní 2 zamestnanci pri obsluhu lasera.

Na mnohých pracoviskách sa kumuluje účinok viacerých škodlivých faktorov, napr. v drevovýrobách, kovovýrobách, na zvaračských pracoviskách, pri výrobe energií, či pri spracovaní hornín.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou pri určovaní rizikových prác postupuje podľa vyhlášky MZ SR č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach na zaradenie prác do kategórií.

V roku 2023 boli do evidencie rizikových prác do **kategórie práce 4** zaradení zamestnanci akciovej spoločnosti zameranej na ťažbu a spracovanie **zeolitu** a zamestnanci štátneho podniku **pri práci v lesnom hospodárstve**.

Do **3. a 4. kategórie** boli zaradené práce vykonávané v spoločnosti na **ťažbu a spracovanie zeolitu, ktorá ho vo svojom spracovateľskom závode** spracováva na výrobky pre poľnohospodárstvo, stavebníctvo, enviromentálne produkty a hobby produkty. Zamestnanci sú exponovaní horninového prachu, hluku a vibráciám.

Do **3. a 4. kategórie** boli zaradení zamestnanci **spoločností zaoberajúcimi sa spracovaním dreva, výrobou energií a súvisiacim činnosťami**. Zamestnanci sú exponovaní hluku, prachu (tvrdé drevo, ostatné dreviny), zvaračským aerosólom, popolčeku, sadziám, CaO.

V okrese **nevidujeme** u žiadneho zamestnávateľa **práce s faktorom psychická pracovná záťaž** zaradené do **3. alebo do 4. kategórie**.

Zdroj **ionizujúceho žiarenia – laserové pracovisko (laser 3B trieda)** evidujeme v zdravotníckom zariadení na oddelení FBLR. Exponovaní sú 2 zamestnanci – primár a lekár špecialista.

Z dôvodu nového posúdenia rizika zdravotníckeho zariadenia boli práce v expozícii biologického faktora (*coronaviridae*) vyradené z 3. kategórie.

Rizikové práce u SZČO a SHR v okrese nie sú vyhlásené.

Počet zamestnancov a SZČO, ktorí vykonávajú práce zaradené do 3. a 4. kategórie oproti roku 2023 zaznamenal mierne zníženie.

V rámci výkonu **ŠZD** boli v roku 2023 vykonané **kontroly na pracoviskách v 18-ich subjektoch** okresu Vranov nad Topľou, v ktorých zamestnanci vykonávajú práce zaradené **do kategórie 3 a 4**. Osobitná pozornosť bola venovaná pracoviskám, v ktorých zamestnanci vykonávajú práce 4. kategórie. Kontroly boli zamerané na pracovné podmienky zamestnancov, vypracovanie posúdenia rizika, vykonávanie objektivizácie rizikových faktorov v pracovnom ovzduší, kontroly zabezpečenia zdravotného dohľadu, preventívnych lekárskech prehliadok vo vzťahu k práci a informovanosti zamestnancov o pracovnom prostredí, faktorov práce a podmienkach práce. Objektivizáciu fyzikálnych faktorov zabezpečujú zamestnávateľia pri

zmenách na pracoviskách, väčšie prevádzky minimálne 1 krát za 3 roky. Zamestnávateľa zabezpečujú zdravotný dohľad pracovnou zdravotnou službou. U zamestnávateľov, u ktorých evidujeme práce vykonávané v 3. a 4. kategórii, sme nezistili nedostatky pri povinnosti zabezpečiť zdravotný dohľad pre zamestnancov, posúdiť riziká a vypracovať požadovanú dokumentáciu v spolupráci s PZS. V roku 2023 sme vykonali 41 kontrol u zamestnávateľov, kde sa na pracoviskách vyskytujú rizikové práce. Nebol zistený výkon pracovnej zdravotnej služby vlastnými zamestnancami. U všetkých kontrolovaných subjektov bolo vypracovanie požadovaných dokumentov týkajúcich sa zdravotného dohľadu zabezpečené dodávateľsky, pracovnou zdravotnou službou. Pri výkone ŠZD taktiež kontrolujeme výkon a frekvenciu lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci. V kategóriách 3 a 4 zamestnanci absolvujú PLP v stanovených termínoch. Taktiež zamestnanci, na ktorých sa vzťahuje povinnosť absolvovať PLP vo vzťahu k práci podľa osobitných predpisov sú od zamestnávateľov na tieto prehliadky posielaní.

Pri výkone ŠZD zisťujeme, že napriek vykonávaniu rôznych opatrení, na rizikových pracoviskách zaradených do 4. kategórie, či už jednak kvôli zastaranému technickému vybaveniu, alebo iným podmienkam, nie je možné dosiahnuť zníženie nepriaznivých faktorov na zamestnancov s možnosťou preradenia do nižších rizikových kategórií. U niektorých zamestnávateľov došlo k výmene strojov a zariadení, alebo boli vykonané také opatrenia, ktoré viedli k zníženiu pôsobenia nepriaznivých faktorov na zamestnancov.

Na 5-tich kontrolovaných pracoviskách bolo zistené porušenie povinností zamestnávateľom stanovených platnou legislatívou. Na odstránenie nedostatkov zistených počas výkonu ŠZD v prevádzkach s rizikovými pracoviskami v 3. a 4. kategórii boli vydané pokyny a v dvoch prípadoch opatrenia. Sankčné opatrenie za neplnenie povinností na úseku ochrany zdravia zamestnancov, ktorí vykonávajú rizikové práce, sme v uvedenom roku neuložili.

Na pracoviskách s vyhlásenými rizikovými prácami v roku 2023 nebola prešetrovaná choroba z povolania.

Na niektorých pracoviskách došlo k zníženiu počtu zamestnancov s vyhlásenými rizikovými prácami.

Povinnosť vypracovať a zaslať informáciu o výsledkoch hodnotenia zdravotných rizík a o vykonaných opatreniach na pracovisku k 31.12.2023 mali zamestnávateľa, ktorých zamestnanci vykonávali rizikové práce. Túto povinnosť si k 15.1.2024 splnili všetci 15-ti zamestnávateľa.

V roku 2023 bolo vyplnených celkom **618 dotazníkov informovanosti zamestnancov**. Na základe vyhodnotenia anonymných dotazníkov informovanosti bolo zistené, že zamestnanci vo väčšine prípadov sú informovaní o zdravotných rizikách vyplývajúcich pri vykonávaní pracovných činností. Tento fakt preukazuje, že pravidelné školenie na danú tému je efektívne a zamestnanci sú dostatočne informovaní.

2.1.2 Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav týkajúcich sa expozície chemickým látkam a zmesiam v zákone 355/2007 Z. z. a nariadení vlády SR č. 355/2006 Z. z. o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení neskorších predpisov, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Postupovať v súlade so zákonom č. 67/2010 Z. z. a s jednotnou „chemickou“ legislatívou EÚ týkajúcou sa registrácie, hodnotenia, autorizácie, obmedzovania, klasifikácie, označovania a balenia chemických látok a zmesí, ktorá sa vzájomne dopĺňa s legislatívou na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci s chemickými látkami a zmesami. Aktualizovať a zosúladiť terminológiu v príslušných právnych predpisoch. Cielene kontrolovať zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov pri výrobe, skladovaní, predaji a zaobchádzaní s látkami a zmesami klasifikovanými ako toxické (GHS06), ktoré boli doposiaľ klasifikované ako veľmi toxické a toxické látky a zmesi. Zabezpečovať poradenstvo a konzultácie pre zamestnávateľov a zamestnancov. Získavanie údajov o likvidácii obalov a nepoužiteľných zvyškov od látok a zmesí klasifikovaných ako toxické (GHS06) a ďalej sledovať ich používanie podľa aktuálneho „Zoznamu a rozsahu použitia povolených prípravkov na ochranu rastlín a mechanizačných prostriedkov na ochranu rastlín“ vydaného na príslušný rok.

Realizačné výstupy

V roku 2023 **nebolo** vydané **rozhodnutie na skladovanie a manipuláciu s veľmi toxickými látkami a zmesami na pracovisku vrátane ich použitia pri dezinfekcii a regulácii živočíšnych škodcov.**

V tretej kategórii rizika máme zaradených 11 zamestnancov zdravotníckeho zariadenia, v ktorom zamestnanci vykonávajú práce s reprodukčne toxickými látkami - cytostatikami.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v okrese Vranov nad Topľou neviduje organizáciu s vyhlásenými rizikovými prácami s expozíciou agrochemikáliám. Chemickú ochranu rastlín chemickými látkami a prípravkami vykonávajú určení pracovníci poľnohospodárskych družstiev a spoločností zaoberajúcich sa poľnohospodárskou výrobou. Dnes používané prípravky sa v prevádzkach už takmer neskladujú, vo väčšine prípadov sa priamo po nákupe aplikujú.

V okrese evidujeme **3 subjekty zaoberajúce sa činnosťou DDD.** V roku 2023 bolo RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou doručených **43 oznámení o vykonaní deratizácie a dezinsekcie živočíšnych škodcov.**

Povinnosť predregistrovať alebo registrovať toxické látky a zmesi a veľmi toxické látky a zmesi v množstve nad 1000 t z nariadenia REACH vyplýva spoločnosti vyrábajúcej buničinu a spoločnosti vyrábajúcej produkty na báze zeolitu.

Počas výkonu ŠZD bolo kontrolované dodržiavanie ustanovení chemickej legislatívy, t. j. plnenie povinnosti zamestnávateľa vypracovať systém kontroly látok a zmesí dostávajúcich sa do výroby a na základe dodaných KBÚ vyhodnocovať, či zmes nie je na zozname zakázaných zmesí v SCA a ECHA a tiež povinnosť vypracovať štandardný operačný postup k uvedenej zmesi na jej používanie na konkrétnom pracovisku a pri konkrétnej činnosti.

Pri výkone ŠZD sa vykonáva kontrola povinnosti vypracovať prevádzkový poriadok a posudok o riziku pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci a kontrola vydaných osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a toxickými látkami a zmesami, ako aj osvedčení o odbornej spôsobilosti na prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie. Pri výkone ŠZD sa vykonáva kontrola skladovania toxických látok a zabezpečenie likvidácie obalov a nepoužiteľných zbytkov od veľmi toxických a toxických látok a zmesí oprávnenými organizáciami.

V roku 2023 bola vykonaná kontrola zameraná na dodržiavanie skladovania a manipuláciu s toxickými a veľmi toxickými látkami na poľnohospodárskych družstvách. V jednom prípade bolo zistené, že poľnohospodárske družstvo nemá vypracovaný prevádzkový poriadok pre chemický faktor a nemá platné osvedčenie na prácu s veľmi toxickými látkami a toxickými látkami a zmesami.

Na základe zmeny legislatívy určujúcu osobitné podmienky pri priemyselnom používaní alebo profesionálnom používaní diizokyanátov alebo látok a zmesí, ktoré diizokyanáty obsahujú boli v roku 2023 vykonané 2 kontroly. Pri výkone dozoru neboli zistené nedostatky. Zamestnávateľ zabezpečil odbornú spôsobilosť na prácu s diizokyanátmi o čom vyhotovil písomný záznam.

V roku 2023 nebola hlásená ani riešená žiadna mimoriadna situácia a havária.

2.1.3 Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení neskorších predpisov a nariadenia vlády SR č. 253/2006 Z. z. o požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci, harmonizovaných s právom Európskych spoločenstiev, pri výkone ŠZD. Vyhľadávať pracovné postupy a technológie s použitím chemických karcinogénov a mutagénov. Zamerať sa aj na vyhľadávanie a posudzovanie expozície látkam poškodzujúcim reprodukciu, ktoré sú podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 1272/2008/EHS v rámci svojej triedy nebezpečnosti zaradené v kategórii 1A alebo 1B a na látky narúšajúce endokrinný systém. Objektivizovať expozíciu, zavádzať nové meracie a hodnotiace metódy expozície týmto látkam (BET, priame, nepriame). Vytvárať a viesť databázu organizácií, v ktorých sú zamestnanci vystavení karcinogénnym a mutagénnym faktorom a pracovným procesom s rizikom chemickej karcinogenity. Cielene vyhľadávať pracovné procesy súvisiace so zvýšenou expozíciou azbestu (búracie, stavebné činnosti) a nariaďovať účinné opatrenia na minimalizáciu expozície zamestnancov a obyvateľstva a na zvyšovanie uvedomovania si súvisiacich zdravotných rizík a možností účinnej prevencie

Realizačné výstupy

V okrese Vranov nad Topľou k 31.12.2023 pracovalo na rizikových pracoviskách s chemickými karcinogénmi 95 zamestnancov. Z toho v 3. kategórii rizika pracovalo 53 mužov a 9 žien, v 4. kategórii rizika pracovalo 42 zamestnancov, ženy v tejto kategórii nepracovali. V expozícii mutagénom pracovalo 11 zamestnancov, z toho 9 žien v 3. kategórii.

V roku 2023 **bolo v dvoch prípadoch vydané rozhodnutie** na činnosti spojené s výrobou, spracovaním, manipuláciou, skladovaním, prepravou a zneškodňovaním chemických karcinogénov a mutagénov na pracovisku. V jednom prípade sa jednalo o laboratórne činnosti vykonávané v spoločnosti zameranej na ťažbu a spracovanie zeolitu a v druhom prípade sa jednalo o zdravotnícke zariadenie.

Pôsobeniu karcinogénnym a mutagénnym faktorom sú pri práci vystavení zamestnanci 3 spoločností pri spracovaní tvrdého dreva, výrobe buničiny a výrobe tepelnej energie, ktorí sú exponovaní prachu z tvrdého dreva a sadziám na pracoviskách varňa, regeneračný kotol, drevosekáreň, odkôrovanie, pri výrobe tepelnej energie a pri obslužných činnostiach.

V roku 2023 bola **v zdravotníckom zariadení** - v onkohematologickej ambulancii v našom okrese vykonávaná **práca s cytostatikami**. Podaných bolo 226 dávok cytostatík. Zamestnanci predmetného zariadenia sú zaradení do 3. kat. rizika pre prácu s mutagénmi. V roku 2023 boli podávané cytostatiká aj v tabletovej forme a podaných bolo 4977 ks tabliet.

Okrem spoločností, v ktorých sú vyhlásené rizikové práce s karcinogénnymi faktormi evidujeme aj pracoviská, kde sa skladujú, manipuluje sa s chemickými karcinogénmi a mutagénmi v malých objemoch a kde pracovné činnosti s chemickými karcinogénmi predstavujú minimálnu, alebo únosnú mieru zdravotného rizika.

Karcinogénom a mutagénom sú taktiež exponovaní zamestnanci dvoch spoločností na výrobu **bitúmenových zmesí**. Pri pokládke asfaltových zmesí sú exponovaní **naftalénu a benzo-a-pyrénu**.

V okrese evidujeme 5 prevádzok, ktorých výrobným programom je výroba výliskov z plastov pre automobilový, spotrebný priemysel, ale aj pre zdravotníctvo a niekoľkých ďalších prevádzok zaoberajúcich sa výrobou alebo opracovaním výrobkov z tvrdého dreva.

V troch autoservisoch sa vykonávajú lakovnicke práce. V uvedených spoločnostiach nie sú vyhlásené rizikové práce v 3. alebo 4. kategórii.

Na odstraňovanie **azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb** na území okresu Vranov nad Topľou bolo v roku 2023 podaných **98 návrhov na vydanie rozhodnutia** na vykonanie prác. Vykonané boli demontáže strešných krytín rodinných domov, alebo hospodárskych budov. V **2 prípadoch** sa jednalo len o likvidáciu zdemontovaného azbestového materiálu s vykonaním jeho stabilizácie, zabalením a odvozom na skládku nebezpečného odpadu. V uvedenom roku nebol podaný návrh na odstraňovanie azbestu alebo materiálov s obsahom azbestu v interiéri alebo v bytových jadrách. Spoločnosti, ktorým boli vydané rozhodnutia, oznámili RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou miesto a čas výkonu práce (80).

V roku 2023 bolo pri pracovných činnostiach s materiálmi obsahujúcimi azbest exponovaných v 22 spoločnostiach 105 pracovníkov.

V rámci ŠZD bolo vykonaných **6 kontrol subjektov, zameraných na postup pri likvidácii strešných krytín**. Počas kontroly boli kontrolované správne postupy pri odstraňovaní a nakladaní s materiálmi s obsahom azbestu, dodržiavanie plánu práce, prevádzkového poriadku, správne vymedzenie a označenie kontrolovaného pásma, používanie OOPP, používanie schválených postupov a technológií, manipulácia s odpadmi s obsahom azbestu, absolvovanie odbornej prípravy a preventívnych lekárskech prehliadok v súvislosti s prácou. Nedostatky zistené neboli.

Karcinogénnym a mutagénnym faktorom tak bolo celkom v 30-tich organizáciách exponovaných 234 pracovníkov, z toho 45 žien.

2.1.4 Znižovanie zdravotných rizík z biologických faktorov pri práci vrátane nových biologických faktorov, osobitne vírusu SARS CoV-2

Anotácia

Uplatňovanie legislatívnych úprav - nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 333/2020.

Pri činnosti, pri ktorej by mohlo vzniknúť riziko z expozície biologickým faktorom vrátane poranenia alebo nákazy pri vykonávaní zdravotníckych činností, musí zamestnávateľ určiť povahu, stupeň a trvanie expozície zamestnancov týmto biologickým faktorom, aby mohol posúdiť akékoľvek riziko pre zdravie alebo bezpečnosť zamestnancov a prijať potrebné opatrenia. Dôraz sa kladie na pracovné podmienky, organizáciu práce s biologickými faktormi, na bariérovú ochranu zdravia vrátane používania respirátorov, ochranných odevov na celé telo a ďalších OOPP. Uplatňovanie ochranných opatrení a úrovni ochrany zdravia pri práci je nutné realizovať podľa prílohy č. 5 nariadenia vlády SR č. 83/2013 Z. z.

Medzi biologické faktory 3. skupiny, ktoré môžu spôsobiť závažné ochorenie ľudí a predstavujú vážne nebezpečenstvo pre zamestnancov z hľadiska možnosti ich nákazy ako aj riziko rozšírenia v populácii, bol zaradený v roku 2020 nový vírus SARS CoV-2 spôsobujúci chorobu COVID-19. V súčasnosti už je k dispozícii účinná profylaxia v podobe očkovania proti nákaze vírusom SARS CoV-2 a zdokonaľuje sa liečba špecifickými virostatikami proti novým variantom vírusu.

Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pri všetkých činnostiach, pri ktorých je riziko pre zdravie zamestnancov pri práci s biologickými faktormi primeraný zdravotný dohľad a operatívne komunikovať s príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

Vybrané úrady verejného zdravotníctva v SR a spolupracujúce zdravotnícke zariadenia sa zapoja do medzinárodne riešených štúdií v záujme prevencie a ochrany zdravia pred ochorením COVID-19.

Realizačné výstupy

Regionálny úrad verejného zdravotníctva zo sídlom vo Vranove nad Topľou túto úlohu nerieši.

2.2 INTERVENCIE NA PODPORU ZDRAVIA PRI PRÁCI

Gestor ÚVZ SR

Cieľ

Napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

Špecifické ciele

- navrhovať a usmerňovať realizovanie intervenčných aktivít zameraných na znižovanie zdravotných rizík zo životného štýlu, z práce a z pracovného prostredia,
- navrhovať a usmerňovať zlepšovanie pracovného prostredia a zdravotného stavu zamestnancov v spolupráci so zamestnávateľmi, SZČO a PZS (prostredníctvom poradní zdravia pri RÚVZ v SR, projektu Zdravé pracoviská, a i.),

- poskytovať odborné poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom zamerané na prevenciu zdravotných rizík a ochranu zdravia pri práci s osobitným zameraním na malé a stredné podniky,
- zapájať sa do európskych informačných kampaní vedených európskymi inštitúciami, zameraných na informovanie o povinnostiach zamestnávateľov v ochrane zdravia pri práci, komunikovanie o zdravotných rizikách z faktorov práce a pracovného prostredia, hľadanie efektívnych spôsobov ochrany a podpory zdravia pri práci a realizáciu vhodných preventívnych opatrení,
- realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi,
- zvyšovať odbornú a technickú vybavenosť pracovísk na poskytovanie odborného poradenstva a vykonávanie objektívnych zisťovaní, priebežne zvyšovať efektívnosť pracovných postupov,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov o kombinovanom pôsobení faktorov z práce, pracovného prostredia a faktorov životného štýlu, a o možnosti zosilňovania až znásobenia ich negatívnych účinkov na zdravie,
- zlepšiť prevenciu chorôb z povolania prostredníctvom médií zverejňovaním informácií o trendoch vývoja rizikových prác na národnej a regionálnej úrovni spolu s príčinami ich vzniku a informácií o výskyte a trendoch vývoja chorôb z povolania v Slovenskej republike spolu s príčinami ich vzniku,
- zabezpečiť informovanie verejnosti, zamestnávateľov a zamestnancov prostredníctvom médií o možnostiach ochrany a podpory zdravia pri práci a pri zmene návykov v spôsobe života na vytváranie psychickej, fyzickej a sociálnej pohody a zabezpečiť, aby verejnosť bola včas informovaná o nových predpisoch na ochranu zdravia pri práci,
- intenzívne medializovať a propagovať význam ochrany zdravia pri práci a činnosť orgánov verejného zdravotníctva tak, aby sa táto oblasť (v aspektoch prevencie i represie) lepšie dostala do povedomia zamestnávateľov, zamestnancov a ďalších subjektov,
- vydávať odborné príručky, informačné a propagačné materiály pre zamestnávateľov a zamestnancov na účely propagácie tém ochrany zdravia pri práci a právnych predpisov na ich lepšie pochopenie a uplatňovanie,
- informovať odbornú a laickú verejnosť o otázkach ochrany zdravia pri práci prostredníctvom odborných konferencií a seminárov vrátane vedeckých a medzinárodných, ktoré budú odborne garantovať vzdelávacie a výskumné inštitúcie.

Etapy riešenia rok 2023 a ďalšie roky

2.2.1 Zdravé pracoviská

Riešiteľské pracoviská

Vybrané RÚVZ v SR

Anotácia

Prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu zamestnancov prostredníctvom aktivít poradní zdravia, propagovať u zamestnávateľov intervenčné programy. Zamerať sa na kombinovaný vplyv zdraviu škodlivých faktorov práce, pracovného prostredia a životného štýlu. Osobitne poskytovať poradenstvo malým a stredným podnikom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Realizovať regionálne aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o ochrane a podpore zdravia pri práci v spolupráci s mestami, zamestnávateľmi. Vychádza sa z poznatku, že

zamestnanec, ktorý je informovaný a vzdelaný o spôsobe a miere rizika sa správa tak, že miera jeho zdravotného rizika sa významne zníži. Usmerňovať PZS v SR.

Realizačné výstupy

V roku 2023 sa RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou aktívne podieľal v rámci poradenskej činnosti na zdravotno-výchovných aktivitách v oblasti ochrany a podpory zdravia za účelom zvyšovania zdravotného povedomia zamestnávateľov a zamestnancov. V rámci výkonu ŠZD. Na úrade bolo poskytované poradenstvo pre fyzické osoby a právnické osoby – podnikateľov, zabezpečované formou individuálneho poradenstva. V rámci ŠZD zamestnanci oddelenia edukovali o používaní osobných ochranných pracovných pomôcok. V roku 2023 oddelenie PPL Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou v rámci vzdelávacích aktivít zorganizovalo prednášku pre žiakov Strednej odbornej školy venovanú ochrane zdravia pri práci zameranú na nebezpečné faktory na pracovisku s cieľom predchádzať poškodeniu zdravia pri výkone pracovných činností.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Riešiteľské pracoviská RÚVZ v SR

Anotácia

Realizovať informačné aktivity pre zamestnávateľov a zamestnancov, zamerané na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci podľa aktuálne vyhlásenej témy kampane. Aktívne sa zapojiť do Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. V prípade potreby spolupracovať s orgánmi inšpekcie práce a NIP (národné kontaktné miesto OSHA) a realizovať spoločné previerky podľa aktuálnej témy kampane.

Realizačné výstupy

V roku 2023 sa oddelenie preventívneho pracovného lekárstva (ďalej OPPL) Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou zapojilo do projektu zdravé pracoviská. Projekt Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na roky 2023-2025 je v téme „Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“. V súvislosti s touto kampaňou bol zrealizovaný deň otvorených dverí OPPL dňa 25.10.2023. Na túto tému bol uverejnený článok v regionálnej tlači, na internetovej stránke úradu a na facebookovej skupine. V priestoroch úradu na informačných paneloch boli uverejnené propagačné materiály s aktuálnou témou kampane zdravých pracovísk. Na SOŠ bol uskutočnená prednáška, odprezentovaná pracovníkom OPPL na vyššie uvedenú tému. Ďalej prednášky boli ešte odprezentované na dvoch základných školách okresu Vranov nad Topľou. Pracovníci oddelenia preventívneho pracovného lekárstva vykonávajú poradenskú činnosť, ktorú považujeme za integrálnu súčasť práce oddelenia aj pri výkone štátneho zdravotného dozoru. Pri práci používame vydané zdravotno-výchovné materiály spracované k jednotlivým témam, resp. údaje dostupné z literatúry.

V rámci spolupráce s orgánmi inšpekcie práce – IP Prešov v rok 2023 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom vo Vranove nad Topľou nebol zaradený na uskutočnenie spoločnej dozornej aktivity.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVIN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
3.1	MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR, RÚVZ so sídlom v Trenčíne	31. marec 2025
3.2	MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade
	ÚVZ SR a RÚVZ so sídlom v Poprade	31. marec 2023 – ukončené
3.3	SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB <i>Úloha nadväzuje na úlohy „Akčného plánu pre potraviny a výživu na roky 2017 – 2025“.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. marec 2025
3.4	MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI <i>Úloha nadväzuje na spoločnú EU legislatívu v danej oblasti a ochranu zdravia obyvateľov SR.</i>	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	31. október 2024

3.1 MONITORING PRÍJMU KUCHYNSKEJ SOLI

Cieľ

Dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

V roku 2023 bol príjem obsahu pridanej kuchynskej soli sledovaný prostredníctvom hotových pokrmov, chleba alebo pekárskych výrobkov (od výrobcov v SR). Zo zariadenia spoločného stravovania otvoreného typu sme odobrali 3 vzorky hotových pokrmov (celé obedové menu: polievka, mäsový pokrm, príloha). Z ďalšieho zariadenia spoločného stravovania otvoreného typu sme odobrali 1 vzorku chleba od výrobcu v SR. Na základe laboratórnych výsledkov nebolo v odobratých vzorkách hotových pokrmov zistené prekročenie najvyššie prípustného množstva pridanej jedlej soli stanovené platnou legislatívou. Výsledky spracované v tabuľkovej forme boli zaslané na RÚVZ so sídlom v Poprade.

3.2 MONITORING BEZPEČNOSTI PET FLIAŠ Z RECYKLOVANÝCH PLASTOV

Cieľ

Monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečenie ochrany zdravia ľudí.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou nebol v roku 2023 do plnenia tejto úlohy zahrnutý.

3.3 SLEDOVANIE VÝŽIVOVÉHO STAVU KLIENTOV V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Cieľ

Kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Na základe metodického usmernenia ÚVZ SR sme v roku 2023 vykonali kontrolu plnenia povinnosti zabezpečovať výživovú hodnotu hotových pokrmov a nápojov podľa odporúčaných výživových dávok (OVD) u dospelých osôb (klientov) v zariadeniach sociálnych služieb (ZSS) a kontrolu výživovej hodnoty hotových pokrmov a nápojov podľa OVD v ZSS, ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

V územnej pôsobnosti RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou eviduje 3 zariadenia sociálnych služieb, v ktorých boli kontroly vykonané.

Pri kontrolách bolo zistené, že všetci prevádzkovatelia ZSS používajú pri zostavovaní jedálnych lístkov počítačový program (CYGNUS, PROVIS - MSKLAD). V dvoch ZSS zostavujú jedálne lístky diétne sestry, v jednom ZSS vedúca stravovacej prevádzky.

V každom odkontrolovanom zariadení boli odobraté vzorky podávaných jedál (kompletné denné menu, tzn. celodenná strava) a zaslané na laboratórnu analýzu za účelom posúdenia energetickej hodnoty a biologickej hodnoty (obsah bielkovín, tukov, sacharidov, NaCl).

V jednom kontrolovanom ZSS bola vykonaná kontrola splnenia priemerných hodnôt obsahu E, B, T, S prostredníctvom Alimenty (7-dňový jedálny lístok) a porovnanie s OVD.

V jednom kontrolovanom ZSS bola vykonaná kontrola zostavy jedál z jedálnych lístkov, či spĺňajú priemerné hodnoty obsahu E, B, T, S podľa OVD za časové obdobie jedného mesiaca prostredníctvom programu Alimenta a dodržiavanie pitného režimu.

Výsledky boli podľa osnovy spracované v tabuľkovej forme a tvorili prílohu správy zaslanej na ÚVZ SR.

3.4 MONITORING PRÍTOMNOSTI ALERGÉNOV V HOTOVÝCH POKRMOCH PRIPRAVOVANÝCH V ZARIADENIACH SPOLOČNÉHO STRAVOVANIA A V POTRAVINÁCH URČENÝCH PRE DOJČATÁ A MALÉ DETI

Cieľ

Kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou nebol v roku 2023 do plnenia tejto úlohy zahrnutý.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Č.Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
4.1	AKTIVITY PREVENIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)	ÚVZ SR MZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025
4.2	PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023
4.3	ÚRAZY U DETÍ V SR	ÚVZ SR
	NCZI, vybrané regionálne nemocnice ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2023 a ďalej priebežne voliteľne
4.4	MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, RÚVZ v SR	Rok 2025

4.1 AKTIVITY PREVENČIE DETSKEJ OBEZITY V KONTEXTE PLNENIA NÁRODNÉHO AKČNÉHO PLÁNU PREVENČIE OBEZITY NA ROKY 2015-2025 (NAPPO)

Cieľ:

Cieľom aktivít je komplexným výkonom štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti edukácie matiek cestou materských centier detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Plnenie úlohy:

Úloha vychádza zo skutočnosti epidemického nárastu obezity u detí v celosvetovom meradle. Slovenská republika schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity u detskej a dospelostvej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická aktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Tieto faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Pri realizácii úlohy sme vychádzali z piatich stanovených priorít, podľa ktorých sme vyvíjali aj našu činnosť.

a) Podpora zdravého štartu do života

V posudzovanom období nevykazujeme žiadnu činnosť v tejto oblasti.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

V rámci plnenia tejto priority bola naša činnosť zameraná na kontrolu predávaného sortimentu v bufetoch a automatoch, edukačných aktivít v oblasti zdravého stravovania detí, realizáciou „**Školského mliečného programu**“ v školských zariadeniach (realizovaný formou predaja automatmi na balené mlieko a mliečne výrobky a rozlievaním mlieka v školských jedálňach) a realizáciou projektu „**Školské ovocie**“ (realizovaný podávaním ovocia a zeleniny, produktov z ovocia a zeleniny, ktoré boli dopestované v našej oblasti - jablká, hrušky, slivky, marhule, jahody, mrkva, cvikla).

Zvýšená pozornosť bola venovaná zabezpečeniu pitného režimu detí v školských zariadeniach a v rámci toho uprednostňovanie užívania pitnej vody a nie sladených nápojov.

Odborní pracovníci Oddelenia hygieny detí a mládeže v spolupráci s Oddelením podpory zdravia a výchovy k zdraviu vykonávali edukačné aktivity v základných a stredných školách zamerané na zdravý spôsob života, prevenciu stravovacích porúch, poruchy príjmu potravy. Odprezentovaných bolo 49 prednášok na základných školách a 16 prednášok na stredných školách. Cieľom edukačných aktivít bolo podporiť základy zdravého spôsobu života u detí a mládeže.

V zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež, školských bufetoch a vo výdajniach stravy bolo v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonaných 123 kontrol. Na laboratórnu analýzu bolo odobratých 42 vzoriek hotových pokrmov. Všetky vzorky boli vyhovujúce.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

V rámci konzultačných činností spolupracujeme so školskými úradmi v okrese Vranov nad Topľou (Školský úrad Vranov nad Topľou, Školský úrad Hanušovce nad Topľou a Školský úrad Dlhé Klčovo).

d) Podpora pohybových aktivít

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 26 previerok zariadení pre detí a mládež (telocvičňa, vonkajšie telovýchovné plochy, a iné priestory určené pre organizovanie hodín telesnej výchovy) z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklima a pod.). Monitorované bolo aj percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV (zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV).

e) Monitoring antropometrických ukazovateľov vybraných vekových skupín detí školského veku

V posudzovanom období nevykazujeme žiadnu činnosť v tejto oblasti.

Trvanie projektu:

1.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia:

r. 2025

4.2 PREDAJ DOPLNKOVÝCH JEDÁL V ŠKOLSKÝCH BUFETOCH A AUTOMATOCH

Cieľ:

Cieľom projektu je regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch na základných a stredných školách, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

Plnenie úlohy:

Stravovacie návyky detí a žiakov nepochybne vo významnej miere formuje aj škola. Významným prvkom je existencia zariadení školského stravovania, v ktorých je ponúkaná strava prísne kontrolovaná so zameraním na potrebný obsah jednotlivých zložiek a nutrientov. Úplne iná je situácia pri predaji doplnkových jedál v školských bufetoch a školských predajných automatoch. Preto je cieľom projektu v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru regulovať predaj doplnkových jedál vrátane nápojov ponúkaných v bufetoch a automatoch, so zameraním aj na výrobky a nápoje, ktorých predaj má byť zakázaný.

V okrese Vranov nad Topľou evidujeme 2 bufety (pri stredných školách) a 21 predajných automatov (2 pri stredných školách a 19 pri základných školách). Štátny zdravotný dozor bol vykonaný vo všetkých zariadeniach, celkovo bolo v hodnotenom období vykonaných 25 kontrol. Zameraný bol na kontrolu:

1. odbornej a zdravotnej spôsobilosti zamestnancov

2. sortimentu v bufetoch a automatoch

- obsah ovocia a zeleniny v čerstvom stave, obsah cukru do 5g/100 ml v ovocných a zeleninových šťavách a nektároch, obsah cereálnych výrobkov, obsah mlieka a mliečnych výrobkov, obsah rastlinných nápojov a potravín na rastlinnej báze so zníženým obsahom tuku a pridaných cukrov, obsah nápojov a prírodných štiav bez konzervačných prípravkov,
- obsah zakázaných výrobkov (nealkoholické výrobky s obsahom cukru nad 5g/100 ml, nealkoholické nápoje s kofeínom, nealkoholické nápoje s chinínom, nealkoholické nápoje

s taurínom, alkoholické nápoje, tabakové výrobky a výrobky s obsahom nikotínu, výživové doplnky, zakázané potraviny rýchleho občerstvenia),

- množstvo cukrovínok a slaných výrobkov, ktoré by nemalo presiahnuť 50 % celkového sortimentu.

umiestnenie informačných plôch v najmenšej veľkosti A3, zameraných na podporu zdravého životného štýlu v týchto zariadeniach

Vykonaným šetrením boli zistené tieto nedostatky:

- predaj nealkoholických nápojov s obsahom cukru nad 5g/100 ml,
- množstvo cukrovínok a slaných výrobkov presahovalo 50 % z celkového sortimentu,
- chýbalo umiestnenie informačných plôch vo veľkosti A3 zameraných na podporu zdravého životného štýlu v týchto zariadeniach,
- nebolo ponúkané ovocie a zelenina v čerstvom stave a mlieko a mliečne výrobky.
- Ostatné sledované náležitosti boli dodržané.

Prevádzkovatelia boli písomne upozornení na zistené nedostatky. Dohodnuté boli termíny odstránenia nedostatkov, ktoré budú skontrolované. Problém vidíme v zabezpečovaní ovocia a zeleniny v čerstvom stave a mlieka a mliečnych výrobkov, z dôvodu, že na školách prebieha "Školský mliečny program" a "Program Ovocie a zelenina". V rámci týchto programov sú deťom ponúkané lacnejšie produkty formou mliečnych automatov a ponukou ovocia, zeleniny v čerstvom stave, alebo štiav a šalátov v školských jedálniach.

Trvanie projektu:

r. 2023 - 2024

Termín ukončenia:

Podľa požiadaviek gestora

4.3 ÚRAZY U DETÍ V SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Plnenie úlohy:

Táto úloha sa v posudzovanom období neplnila.

4.4 MONITOROVANIE KVALITY VNÚTORNÉHO PROSTREDIA V PREDŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH

Cieľ:

Cieľom práce je monitorovanie kvality vnútorného prostredia v školách, stanovenie environmentálno-zdravotných indikátorov a návrh účinných primárne preventívnych opatrení na dosiahnutie podpory zdravia detí a mladistvých, osobitne v prevencii akútnych a chronických respiračných ochorení. Úloha je cielená na analýzu poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru a na objektivizáciu vybraných zdraviu škodlivých faktorov v

predškolských zariadeniach, ktoré majú zabezpečené nútené vetranie z hľadiska posúdenia možných vplyvov na verejné zdravie.

Plnenie úlohy:

Vnútorne prostredie zariadení pre deti a mládež patrí medzi priority verejného zdravotníctva a je dôležitým environmentálno-zdravotným faktorom, ktorý priamo determinuje zdravie detí ako jednej z najzraniteľnejších skupín populácie.

V súlade so súčasnými trendmi modernej energie pri trvalo udržateľnej spotrebe, ako aj v súlade s požiadavkami na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov sa stáva nevyhnutnosťou realizácia systémov umelého riadeného vetrania s rekuperáciou vo všetkých typoch budov, vrátane zariadení pre deti a mládež. Väčšina odborníkov v oblasti technických zariadení budov ho považuje za neoddeliteľnú súčasť moderných, úsporných a zdravých stavieb, podporuje tento systém vetrania a považuje ho za systém budúcnosti. Riziká, ktoré môžu vzniknúť pri nesprávnej realizácii, prevádzke alebo akomkoľvek zanedbaní starostlivosti o tento systém vetrania môžu byť veľmi vážne.

V r. 2023 Oddelenie hygieny detí a mládeže pri RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou začalo s realizáciou I. etapy projektu.

Dňa 17.03.2023 boli listom č. RÚVZVT/OHDM/2862/1466/2023 požiadaní zriaďovatelia predškolských zariadení okresu Vranov nad Topľou o spoluprácu pri riešení tohto projektu a to o nahlásenie údajov o tom, či v predškolskom zariadení sa používa systém umelého riadeného vetrania s rekuperáciou.

Požadované informácie sme získali od všetkých zriaďovateľov. V okrese Vranov nad Topľou evidujeme k dnešnému dňu 63 predškolských zariadení, v 13 z nich sa používa systém umelého riadeného vetrania s rekuperáciou.

Trvanie projektu

r. 2023 – 2025

Termín ukončenia:

r. 2025

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN UKONČENIA
6.1	NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR <i>Úloha nadväzuje na úlohy PVV na r. 2021-2024 na úseku verejného zdravotníctva a na Národný plán kontroly infekčných ochorení - NPKIO</i>	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	priebežne
6.2	SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.3	INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ <i>Úloha nadväzuje na projekt informatizácie verejného</i>	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.4	NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY	RÚVZ so sídlom v Trenčíne a v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne
6.5	MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	Priebežne
6.6	ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV	ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu
	RÚVZ v SR	Priebežne
6.7	PREVENCIA HIV/AIDS	ÚVZ SR,
	RÚVZ v SR	priebežne
6.8	PORADNE OČKOVANIA	RÚVZ so sídlom v Trnave
	RÚVZ v SR	priebežne
6.9	OPTIMALIZÁCIÁ VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE	ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici
	RÚVZ v SR	priebežne

6.1 NÁRODNÝ IMUNIZAČNÝ PROGRAM SR (NIP SR)

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
RÚVZ v SR

Cieľ

1. Rozvoj a skvalitnenie prevencie ochorení preventabilných očkovaním, očkovania a monitorovania indikátorov imunizácie.
2. Príprava stratégií a opatrení pre NIP SR a odporúčaní na ich vykonávanie.
3. Zhromažďovanie údajov, monitorovanie ochorení preventabilných očkovaním.
4. Zlepšenie informovanosti a poznatkov populácie o problematike imunizácie.
5. Odstránenie rozdielov v zaočkovaní, ktoré existujú najmä v ťažko dostupných marginalizovaných skupinách obyvateľstva (rómske komunity, migranti).
6. Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, eradikácia poliomyelitídy).
7. Aktivity zamerané na udržanie vysokej zaočkovanosti detskej i dospeljej populácie prostredníctvom výchovy odborných pracovníkov na všetkých úrovniach, laickej verejnosti, najmä mladých rodičov a médií.
8. Aktívna činnosť „Poradní očkovania“.
9. Príprava Národného registra očkovania.

Etapy riešenia

Realizácia očkovania v rámci NIP:

Vykonávanie očkovania si vyžaduje funkčný zdravotnícky systém, výkon je daný očkovačou schémou a trendom sú kombinované vysoko účinné a bezpečné očkovačie látky. Časové obdobie: priebežne

Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2023

V roku 2023 budú realizované nasledovné úlohy:

- zabezpečenie Národného imunizačného programu SR,
- vypracovanie očkovačieho kalendára na rok 2023,
- zabezpečenie realizácie aktuálnych zmien v povinnom a odporúčanom očkovaní detskej populácie,
- udržanie vysokej úrovne zaočkovanosti v rámci povinného očkovania na všetkých úrovniach
 - národnej, regionálnej, okresnej a lokálnej so zameraním na definovanie imunitných dier, definovanie rizikovej populácie a spôsobu riešenia zistených nedostatkov,
- príprava registra očkovaných osôb,
- aktívna činnosť „Poradní očkovania“ v oblasti edukácie laickej verejnosti,
- surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy),

Vyhodnotenie za rok 2023:

Imunologický prehľad v podobe akej bol vykonaný v roku 2018 so zameraním na ochorenia: osýpky, mumps, ružienku, vírusové hepatitídy A, B a C. S cieľom získať obraz o dynamike protilátok a urobiť odhad záťaže ochorení preventabilných očkovaním, v rámci okresu Vranov nad Topľou nebol za rok 2023 realizovaný.

Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním v súlade s odporúčaniami ECDC a WHO, (eliminácia osýpok, rubeoly, poliomyelitídy):

Základným predpokladom pre tieto činnosti je kvalitný monitoring, hodnotenie a laboratórna diagnostika ochorení preventabilných očkovaním. Táto činnosť si vyžaduje priebežné vzdelávanie a doškoloňovanie zdravotníckeho personálu, ako aj vzdelávanie rodičov v prevencii antivakcinačných aktivít.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Ochorenia preventabilné očkovaním:

Za sledované obdobie 01.01.2023 – 31.12.2023 boli v našom okrese zaznamenané 4 ochorenia preventabilné očkovaním:

Dg.: A37.0 Divý kašeľ vyvolaný *Bordetella pertussis* – jedno ochorenie

U 16 ročného chlapca z Vranova nad Topľou, vakcinovaného podľa platnej očkovacej schémy. Príznaky boli typický dlhotrvajúci záchvatovitý kašeľ cca od augusta 2023, odoslaný na pľúcnu ambulanciu, kde mu bola odobratá krv za účelom diferenciálnej diagnostiky s pozitívnym výsledkom *Anti Bordetella pertussis* IgA + IgG protilátok, bez hospitalizácie.

Dg.: B26.9 Parotitída bez komplikácii, Mumps - *Parotitis epidemica* – tri ochorenia

Prvé ochorenie bolo u 7 ročného chlapca z Vranova nad Topľou, ktorý mal príznaky: mierne bolesti hrdla, opuch slinnej žľazy bolestivý na dotyk, bez teplôt. Vakcinovaný riadne podľa platnej očkovacej schémy, v ambulancii pediatra mu bolo odobraté sérum s pozitívnym výsledkom Anti Parotitis IgM protilátok.

Druhé ochorenie bolo u 2 ročného dieťa (Ž) z obce Banské vo Vranovskom okrese, ktoré bolo hospitalizované na Pediatrickom oddelení Vranovskej nemocnice a. s. pre opuch ľavého líca a akútny infekt HDCV. V vstupných laboratórnych vyšetreniach boli elevované zápalové parametre (CRP), klinický obraz bol anémia ľahkého stupňa, kašeľ, TT 39,6 °C, následne bol na oddelení realizovaný odber séra s pozitívnym výsledkom Anti Parotitis IgM protilátky. Dieťa riadne vakcinované 2 dávkami Priorix podľa platnej očkovacej schémy.

A tretie ochorenie bolo u 3 ročného dieťaťa (M), ktoré bolo taktiež hospitalizované na Pediatrickom oddelení Vranovskej nemocnice a. s., v klinickom obraze malo opuch ľavého líca, anémiu ľahkého stupňa, elevované CRP, TT 38,5 °C, následne bol na oddelení realizovaný odber séra s pozitívnym výsledkom Anti Parotitis IgM protilátky.

Manažment očkovania

Základnými predpokladmi pre manažment očkovania je jeho legislatívne zabezpečenie, odporúčania WHO, inštrukciá a tréning pracovníkov RÚVZ, správna evidencia (záznamy) o očkovaní a dodržiavanie chladového reťazca.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Plní sa priebežne. Lekári vykonávajúci vakcináciu zasielajú mesačné vyhodnotenia vakcinačných aktivít.

Kontrola očkovania v SR

Postupovať podľa usmernenia na vykonávanie kontroly očkovania a metodiky WHO pre realizáciu administratívnej kontroly.

Časové obdobie: priebežne

Vlastná administratívna kontrola očkovania v SR.

Časové obdobie: september - október 2023

Spracovanie a vyhodnotenie získaných údajov s následnými nápravnými opatreniami na lokálnej, okresnej, krajskej a celoslovenskej úrovni.

Časové obdobie: november 2023 - február 2024

Realizačné výstupy

- zabezpečenie včasnosti a plynulosti pravidelného povinného očkovania,
- zosúladienie pravidelného povinného očkovania s očkovaním v krajinách EÚ,
- spracovanie výsledkov kontroly očkovania a analýza ochorení preventabilných očkovaním za rok 2023,
- porovnanie trendu výskytu ochorení preventabilných očkovaním so získanými výsledkami administratívnej kontroly očkovania,
- definovanie imunitných dier a rizikových skupín populácie, príprava návrhov na riešenie tejto problematiky,
- zaslanie výsledkov do WHO a ECDC,
- publikovanie a oboznámenie odbornej a laickej verejnosti s významom očkovania a dosiahnutou zaočkovanosťou.

Vyhodnotenie za rok 2023:

V mesiaci október a začiatkom novembra bola vykonaná kontrola očkovania podľa stavu k 31.8.2023, osobnou návštevou vo všetkých 16 - tich pediatrických ambulanciách. Celookresné výsledky zaočkovanosti sa pohybovali od 94,54% do 97,12%.

- r. nar. 2021 - 95,71% (DTaP-VHB-HIB-IPV), (Infanrix Hexa - 26,43%, Hexacima - 69,29%)
- r. nar. 2021 - 95,71% (PCV), (PCV 10 Synflorix - 23,98%, PCV 13 Prevenar - 71,73%)
- r. nar. 2016 - 96,61% (DTaP-IPV)
- r. nar. 2009 - 94,81% (dTAP- IPV)
- r. nar. 2021 - 95,71% (MMR), (PRIORIX - 69,83%, M-M-RVAXPRO - 30,17%)
- r. nar. 2020 - 97,12% (MMR), (PRIORIX - 77,37%, M-M-RVAXPRO - 19,75%)
- r. nar. 2011 - 94,54% (MMR), (PRIORIX - 69,68%, M-M-RVAXPRO - 24,86%)
- r. nar. 2010 - 96,00% (MMR), (PRIORIX - 82,08%, M-M-RVAXPRO - 13,91%)
- r. nar. 2017 - 95,99% (MMR), (PRIORIX - 65,80%, M-M-RVAXPRO - 30,19%)
- r. nar. 2016 - 96,61% (MMR), (PRIORIX - 75,87%, M-M-RVAXPRO - 20,74%)
- r. nar. 2023 - 1 (VHB + HBIG - deti HBsAg pozit matiek)
- r. nar. 2022 - 1 (VHB + HBIG - deti HBsAg pozit matiek)
- dialýza- pacienti zaradení do programu - 100% (VHB)
 - pacienti v príprave - 100% (VHB)
- vybrané skupiny osôb vystavené riziku nákazy VHB - novoizistené osoby - 1, z toho počet zaočkovaných 1

r. nar., 2021 – 45,0%, 2020 – 48,8% (odporúčané očkovanie proti vírusovej hepatitíde A u detí vo veku dvoch rokov, žijúcich v miestach s nízkym sociálno - hygienickým štandardom, bez prístupu k pitnej vode, bez odkanalizovania odpadových vôd alebo s nízkym štandardom bývania k 31.8.2023 v SR)

– odporúčané očkovaní alebo očkovaní na žiadosť rodičov detí do 15 rokov života – zaočkovaných 1733 detí

– očkovanie proti chrípke a proti invazívnym pneumokokovým nákazám (IPN) u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb – 31,5%, proti chrípke – 71,4%, proti Covid-19 – 37,7%.

Nadálej pretrváva problém s účasťou predvolaných osôb na očkovanie. Problém prevažuje u detí, ktoré žijú v nízkom hygienickom štandarde bývania, ktorých pediatri zvládajú len vďaka svojej vytrvalosti a v opakovanom predvolávaní detí na očkovanie. V obvodoch, v ktorých sú zriadené komunitné centrá, terénni pracovníci spolupracujú s lekármi a napomáhajú im s účasťou pacientov na očkovaní. Aj v tomto roku odporúčame zainteresovať do zdravotnej výchovy v otázkach vakcinológie rodičov detí, ktoré žijú v nízkom hygienickom štandarde bývania a tiež pracovníkov komunitných centier, terénnych pracovníkov a pracovníkov zdravotnej osvety.

Aby mohli pediatri úspešne vykonať očkovanie, mali by úzko spolupracovať s obecnými úradmi, odbormi sociálnych vecí a rodiny, ktoré sa tam, kde spolupráca je na dobrej úrovni, preukázali ako veľmi prospešné.

6.2 SURVEILLANCE INFEKČNÝCH OCHORENÍ

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

1. Znižovanie chorobnosti, úmrtnosti a následkov po prekonaní prenosných ochorení a tým dosiahnutie zlepšenia kvality života.
2. Skvalitnenie surveillance prenosných ochorení.
3. Edukácia obyvateľstva v problematike prenosných ochorení.

Dosiahnutie cieľa si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný, odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a epidemiologický informačný systém.

Etapy riešenia

Zlepšenie laboratórnej spolupráce

Zlepšením laboratórnej spolupráce na národnej, krajskej a okresnej úrovni sa zaručí vyššia kvalita diagnostických možností a ich využitia v epidemiologickej praxi, čo v konečnom dôsledku významne ovplyvní epidemiologickú situáciu a zvýši schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Od decembra 2011 vykonáva mikrobiologické vyšetrenia pre okres Vranov nad Topľou laboratórium ALPHA Medical Stropkov, ktoré od februára 2021 zmenilo formálny obchodný názov na Unilabs Slovensko, s.r.o. a HPL s.r.o. Prešov. Spolupráca s nimi je na veľmi dobrej úrovni. Pozitívne výsledky sú hlásené elektronicky v programe EPIS ihneď po diagnostikovaní etiologického agens. HPL s.r.o. Prešov pozitívne výsledky zaznamenáva v programe EPIS. Od roku 2016 je dobrá spolupráca aj s laboratóriom – Synlab Slovakia s.r.o., Košice, ktorý nám pozitívne výsledky hlási telefonicky alebo prostredníctvom Slovenskej pošty.

Zlepšenie hlásenia prenosných ochorení

Vyžaduje si veľmi úzku spoluprácu s lekármi s všeobecnými lekármi deti a dorast a dospelých, ako aj spoluprácu s infektológmi, odborníkmi pre tuberkulózu, pohlavne prenosné ochorenia a laboratóriami, ktoré zabezpečujú mikrobiologickú diagnostiku. Významné zlepšenie v tejto oblasti očakávame od zavedenia elektronického hlásenia prenosných ochorení lekármi a sentinelového zberu údajov o akútnych respiračných ochoreniach. Súčasťou plnenia tejto úlohy je aj propagácia využívania on-line hlásenia prostredníctvom internetu do existujúceho epidemiologického informačného systému EPIS. **Časové obdobie:** priebežne (príprava nového EPIS v rámci projektu informatizácie verejného zdravotníctva).

Vyhodnotenie za rok 2023:

Hlásenie prenosných ochorení je na dobrej úrovni. Pozitívne výsledky z OKM sú hlásené okamžite elektronicky a následne aj písomnou formou na RÚVZ. Hlásenie prenosných ochorení e-mailovou poštou využívajú prevažne lôžkové oddelenia Vranovskej nemocnice, a. s. Všeobecní lekári pre deti a dorast a všeobecní lekári pre dospelých zasielajú hlásenia písomne formou tlačенých hlásení, telefonicky a aj e-mailovou poštou. Dvaja všeobecní lekári pre deti a dorast a jeden všeobecný lekár pre dospelých využívajú on-line hlásenie prostredníctvom internetu do systému EPIS.

Zber sentinelových údajov o akútnych respiračných ochoreniach je v našom okrese na veľmi dobrej úrovni. Zapojilo sa 6 lekárov – 3 sú všeobecní lekári pre dospelých a 3 všeobecní lekári pre deti a dorast, ktorý nám pravidelne počas chrípkovej sezóny vykonávajú sentinelový odber, ktorí následne odovážame do Virologického laboratória RÚVZ v Košiciach na ďalšie spracovanie a vyšetrenie, poprípade aj na sekvenovanie podľa usmernení Úradu verejného zdravotníctva v Bratislave. Za chrípkovú sezónu 2022/2023 bolo odobratých 267 sentinelových vzoriek a z toho bolo pozitívnych: Chrápka typu A 72x, Chrápka typu B 91x, COVID-19 32x a RSV (respiračný syncyciálny vírus) 1x.

Zlepšenie a zhodnotenie laboratórnych výsledkov plynúcich do IS EPIS online.

V IS EPIS sa hromadia nepriradené výsledky laboratórnych testov signalizujúce výskyt prenosného ochorenia, čo sa podpisuje na podhodnotení epidemiologickej situácie vo výskyte prenosných ochorení. Situácia si vyžaduje systematické preberanie laboratórnych výsledkov.

Časové obdobie: ihneď a priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Všetky výsledky laboratórnych protokolov, ktoré prichádzajú do systému EPIS triedime a následne hlásime na základe epidemiologického šetrenia v ohnisku podľa adresy uvedenej na protokole, resp. na laboratórnom výsledku. Pokiaľ adresa nie je uvedená tak šetríme komunikovaním s lekárom, ktorý je uvedený na laboratórnom protokole.

Analýza rizika hrozby nových alebo „staronových“ infekčných ochorení

Základným predpokladom pre túto činnosť je kvalitný monitoring, hodnotenie a zavedenie laboratórnej diagnostiky v rámci surveillance nových alebo „staronových“ infekčných ochorení, ktoré vznikajú vplyvom ekosystémového narušenia. Ide o nové patogénny, známe choroby, pri ktorých sa zistili noví pôvodcovia alebo došlo u nich k vývojovým zmenám, znovuobjavené staré patogény, rozvoj virulentných foriem (modifikácia klinických a epidemiologických znakov, zmeny na úrovni pôvodcov nákazy, zmeny reakcie hostiteľského organizmu). Táto činnosť si vyžaduje priebežné vzdelávanie a školenie zdravotníckeho personálu, ako aj veľmi úzku spoluprácu s mikrobiológmi, infektológmi a všeobecnými lekármi. Dôležitú úlohu zohráva aj využívanie systému včasného varovania a reakcie EWRS (EK) a WHO a rozširovanie týchto informácií cestou epidemiologického informačného systému EPIS.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Plní sa priebežne; „staronové“ ochorenia v uplynulom roku 2023 neboli hlásené.

Epidemiologický dohľad, monitorovanie, kontrola a riadenie importovaných prenosných ochorení prostredníctvom prísťahovalcov, migrantov a vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín

Skvalitnenie dohľadu, zrýchlenie prijímania preventívnych a represívnych opatrení (vrátane očkovania) v úzkej spolupráci s MV SR.

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

V okrese Vranov nad Topľou nie je utečenecký tábor ani stredisko prísťahovalcov.

Zlepšenie informovanosti a zvýšenie edukácie obyvateľstva v problematike prenosných ochorení

Portál EPIS ako webový portál úradov verejného zdravotníctva (projekt informatizácie úradov verejného zdravotníctva) sprostredkuje širokej verejnosti všetky základné informácie o prenosných ochoreniach, ich výskyte v SR, o možnostiach ich predchádzania, o očkovaní, a ďalších preventívnych opatreniach. Predpokladom využívania tohto zdroja informácií je jeho reklama cestou všetkých RÚVZ v SR ako aj centrálnou prostredníctvom médií.

Časové obdobie: priebežne

Realizačné výstupy:

- analýza prenosných ochorení za rok **2023**,
- porovnanie výskytu prenosných ochorení v **roku 2023** s výskytom v roku **2022** a za posledných 5 rokov, dlhodobé trendy,
- skvalitnenie surveillance prenosných ochorení zabezpečením:
 - včasnosti a vysokej kvality diagnostických možností patogénnych mikroorganizmov,
 - včasnosti a vysokej kvality hlásenia prenosných ochorení na všetkých úrovniach,
 - vysokej kvality monitorovania a kontroly prenosných ochorení,
 - monitorovania rezistencie mikroorganizmov na ATB,
 - hlásenie vybraných prenosných ochorení do medzinárodných sietí podľa požiadaviek ECDC a WHO,

- zvýšením informovanosti zlepšiť a skvalitniť „individuálnu“ prevenciu obyvateľov v oblasti prenosných ochorení a tým zvýšiť ich schopnosť vysporiadať sa s prenosnými ochoreniami,
- príprava aktualizáciu „Akčného plánu na udržanie stavu eliminácie osýpok a kongenitálneho rubeolového syndrómu a na elimináciu rubeoly v SR“ v súlade s odporúčaním Najvyššieho kontrolného úradu.

Vyhodnotenie za rok 2023:

V rámci nášho okresu bol zaznamenaný mierny narastajúci trend výskytu v určitých skupinách prenosných ochorení za posledný rok v porovnaní za sledované obdobie 5 rokov. V roku 2023 bol pozorovaný vzostup hlavne v prípade skupiny ochorení infekčných hnačiek, ako sú diagnózy - A02, A04, A08. Narastajúci trend nastal aj pri diagnóze B01 – Ovčie kiahne, čo si vysvetľujeme zlepšením povinnosti hlásenia tohto ochorenia lekármi prostredníctvom papierovej hlásenky alebo e-mailom, ako aj ukludnením pandemickej situácie COVID-19 na Slovensku a zrušením mnohých opatrení hlavne čo sa týka kolektívov. Zvýšený počet prenosného ochorenia Akútnej hepatitídy A – B15 za rok 2023 bol ovplyvnený začínajúcou epidémiou tohto ochorenia v našom okrese, kde prvý prípad bol zaznamenaný 04.09.2023. V roku 2023 bolo zaznamenaných 158 prípadov ochorenia skupiny J10 – Chrípka. Tento počet prípadov súvisí aj so zberom sentinelových údajov o akútnych respiračných ochoreniach v našom okrese. V porovnaní za sledované obdobie 5 rokov pri tejto diagnóze pozorujeme klesajúci trend aj preto, že došlo ku preklasifikovaniu a zmene hlásenia v IS EPIS.

Tab. č. 1 Počet hlásených prenosných ochorení za rok 2023 a porovnanie za rok 2022

Prenosné ochorenie	rok 2023	rok 2022
A01.2 – Paratýfus B	0	0
A02 - Salmonelózy	80	65
A03 - Šigelózy	13	6
A04 – Iné bakteriálne črevné infekcie	219	189
A05 – Iné bakteriálne otravy	0	0
A08 – Vírusové črevné infekcie	215	147
A09 – Hnačky pravdepodobne infekčného pôvodu	0	0
A27 – Leptospiróza	0	0
A32 - Listerióza	0	0
A35 - Tetanus	0	0
A36.3 - Záškrt	0	0
A37 - Pertussis	1	1
A38 – Šarlach a streptokoková angína	0	0
A39 – Meningokoková infekcia	0	1
A48.1 – Legionárska choroba	0	0
A51 – Včasný syfilis	5	0
A52 – Neskorý syfilis	0	0
A53 – Nešpecifikovaný syfilis	2	2
A69.2 – Lymeská choroba	0	1
A87 – Vírusová meningitída	0	1
B01- Ovčie kiahne	448	28
B02 – Herpes zoster	48	22
B05 - Osýpky	0	0
B06 - Ružienka	0	0
B15 - VHA	228	0
B16.9 - VHB	1	0
B18.1 – Chronická VHB	0	0
B18.2 – Chronická VHC	3	0
B26 - Parotitída	3	0
B58 - Toxoplazmóza	0	1
B86 - Svrab	47	27
G00 – Bakteriálny zápal mozgu	0	0
G61 – Zápalová polyneuropatia	0	3
J10 - Chrápka	158	3
Z20.3 - Pohryznutia	0	0
U07.1 – COVID-19 potvrdený PCR	270	13 035
Spolu	1741	13 532

Tab. č. 2 Počet hlásených prenosných ochorení za posledných 5 rokov

Prenosné ochorenie	2023	2022	2021	2020	2019
A01.2 – Paratýfus B	0	0	0	0	0
A02 - Salmonelózy	80	65	79	76	80
A03 - Šigelózy	13	6	8	7	4
A04 – Iné bakteriálne črevné infekcie	219	189	245	123	163
A05 – Iné bakteriálne otravy	0	0	0	0	0
A08 – Vírusové črevné infekcie	215	147	79	77	133
A09 – Hnačky pravdepodobne infekčného pôvodu	0	0	0	1	12
A27 – Leptospiróza	0	0	0	0	0
A32 - Listerióza	0	0	0	0	0
A35 - Tetanus	0	0	0	0	0
A36 - Záškrt	0	0	1	0	0
A37 - Pertussis	1	1	0	17	6
A38 – Šarlach a streptokoková angína	0	0	0	0	0
A39 – Meningokoková infekcia	0	1	0	0	0
A48.1 – Legionárska choroba	0	0	0	2	0
A51 – Včasný syfilis	5	0	0	2	1
A52 – Neskorý syfilis	0	0	0	0	0
A53 – Nešpecifikovaný syfilis	2	2	0	0	0
A69.2 – Lymeská choroba	0	1	4	9	11
A87 – Vírusová meningitída	0	1	0	0	0
B01- Ovčie kiahne	448	28	39	104	460
B02 – Herpes zoster	48	22	57	59	82
B05 - Osýpky	0	0	0	0	141
B06 - Ružienka	0	0	0	0	0
B15 - VHA	228	0	0	1	0
B16 - VHB	1	0	1	1	0
B18.1 – Chronická VHB	0	0	1	0	0
B18.2 – Chronická VHC	3	0	0	4	1
B26 - Parotitída	3	0	1	0	0
B58 - Toxoplazmóza	0	1	1	0	1
B86 - Svrab	47	27	62	71	101
G00 – Bakteriálny zápal mozgu	0	0	0	0	0
G61 – Zápalová polyneuropatia	0	3	0	0	0
J10 - Chrípka	158	3	0	21 690	30 839
Z20.3 - Pohryznutia	0	0	1	2	1
U07.1 – COVID-19 potvrdený PCR	270	13 035	14 519	2662	0

6.3 INFORMAČNÝ SYSTÉM PRENOSNÝCH OCHORENÍ

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

1. Posilnenie surveillance a kontroly infekčných ochorení na Slovensku.
2. Posilnenie kontroly zaočkovanosti populácie proti prenosným chorobám v SR.
3. Harmonizácia surveillance infekčných ochorení v SR s európskou sieťou surveillance TESSy (EÚ).
4. Integrácia hlásenia prenosných ochorení s IS E-Health – E Zdravie (hlásenie podozrení a výskytu prenosných ochorení z ambulantných ako aj lôžkových ZZ vrátane, nozokomiálnych nákaz, hlásenia pozitívnych výsledkov z oddelení klinickej mikrobiológie, zber údajov o očkovaní.
5. Integrácia na E Health pre vytváranie registra očkovaných osôb (úloha je prepojená s . plnením úlohy 6.1.
6. Vytvorenie redizajnovanej verzie IS EPIS v rámci projektu Integrovaný systém úradov verejného zdravotníctva v SR spoločnom prostredí pre OPEVS.
7. Testovanie redizajnovanej verzie IS EPIS.
8. Uvedenie redizajnovanej verzie IS EPIS do praxe.
9. Skúšobná prevádzka redizajnovanej verzie IS EPS.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup a vytvorenie špecializovaných pracovných skupín, ktoré budú sledovať kvalitu hlásených údajov vybraných skupín prenosných ochorení. Zodpovední za činnosť jednotlivých pracovných skupín budú určení zamestnanci odborov/oddelení epidemiológie vybraných RÚVZ.

Pre dosiahnutie cieľov je potrebné pokračovať v príprave dokumentu „Štandardné postupy pre manažment prípadov infekčných ochorení“ v záväznom právnom formáte pre verejné zdravotníctvo.

Etapy a úlohy riešenia

Ukončenie prác na vývoji nového IS EPIS zo strany dodávateľa

Z: dodávateľ IS

Testovanie novej verzie EPIS a príbežná evidencia zistených nedostatkov v systéme JIRA Z: ÚVZ SR, RÚVZ Banská Bystrica

Migrácia historických údajov do nového prostredia

Z.: dodávateľ IS

Spolupracujú: ÚVZ SR, RÚVZ Banská Bystrica

Testovanie novej verzie IS EPIS s migrovanými údajmi

Z.: ÚVZ SR, RÚVZ BB

Spolupracujú: + všetky RÚVZ v SR

Zaškolenie pracovníkov odborov epidemiológie na používanie novej verzie EPIS

Z.: dodávateľ IS

Spolupracujú: UVZ SR a RÚVZ Banská Bystrica

Súbežné prevádzkovanie starej aj novej verzie IS EPIS

Z.: UVZ SR + RÚVZ BB

Spolupracujú: všetky RÚVZ v SR

Výlučné prevádzkovanie novej verzie IS EPIS

Z.: UVZ SR + všetky RÚVZ

Kontrola kvality údajov v EPIS

Zodpovední: určené pracovné skupiny

Spolupracujú: všetky RÚVZ v SR

Časové obdobie: priebežne

Vyhľadanie a dopĺňanie všetkých relevantných údajov podľa požiadaviek legislatívy EÚ

Zodpovedné osoby za vybrané nákazy pripravili zoznam položiek povinne hlásených do sietí, ktoré boli zohľadnené pri tvorbe programu. Tieto je potrebné ďalej aktívne sledovať, reagovať na nové požiadavky a tieto implementovať do položiek programu EPIS. Časové obdobie: priebežne

Manažment epidémií

Manažujú sa epidémie nadregionálneho rozsahu s pridelovaním jedného názvu, ku ktorému sa priradujú príslušné prípady z iných regiónov.

Za pridelovanie názvov epidémie zodpovedá RÚVZ, ktorý zakladá epidémiu. Časové obdobie: priebežne

Manažment kontaktov a ohnisk

Dokumentujú sa všetky druhy protiepidemických opatrení pre pacienta, kontakty a ohnisko. Údaje slúžia pre posúdenie objemu práce v ohnisku/ohniskách, ako aj pre zadministrovanie opatrení.

Časové obdobie: priebežne

Pravidelné hlásenie prenosných ochorení do systému ECDC – TESSy- „The Epidemiological Surveillance System“, úprava existujúceho systému EPIS podľa nových definovaných požiadaviek ECDC

Časové obdobie: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Počet spracovaných a do systému vložených prípadov:	2085
Z toho počet uzavretých	757
Nepotvrdené	53
Počet spracovaných ohnisk	1476
Počet chránených kontaktov očkovaním, aktívne, pasívne	1482
Opatrenia prijaté rozhodnutím	3239
Počet opatrení vydaných na predchádzanie NN	1629

Úlohy sa plnia každodenne vkladáním hlásených ochorení do IS EPIS, ich mesačnou analýzou, ako podklad pre mesačné správy, systémom rýchleho varovania podľa aktuálnej situácie.

6.4 NOZOKOMIÁLNE NÁKAZY

Gestor

RÚVZ so sídlom v Trenčíne a RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

1. Zvyšovanie bezpečnosti pacientov v nemocničných zariadeniach.
2. Obnovenie incidenčného a prevalenčného sledovania NN podľa štandardných protokolov ECDC na princípe dobrovoľnosti a anonymity so spätnou väzbou k poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti.
3. Zabezpečenie distribúcie výsledkov sledovaní zapojeným nemocniciam, ako aj relevantným odborným spoločnostiam, MZ SR
4. Získanie údajov jednotnou metodikou v rámci krajín EU s cieľom možnosti porovnania s inými krajinami a v rámci nemocníc.
5. Posilnenie edukácie zamestnancov odborov/oddelení epidemiológie a klinických zdravotníckych pracovníkov v problematike surveillancie nozokomiálnych nákaz, v oblasti intervenčnej epidemiológie pri výskyte NN vyvolaných závažnými nemocničnými patogénmi.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný odborne podložený a dobre zdokumentovaný postup, dobrú medziodborovú spoluprácu odborníkov verejného zdravotníctva a zdravotníckej starostlivosti, zdokonalenie a rozpracovanie legislatívy v oblasti nemocničnej epidemiológie zdravotníckych zariadení, vytvorenie štandardných pracovných postupov pre výkon štátneho zdravotného dozoru v zdravotníckych zariadeniach, zintenzívnenie edukačných pregraduálnych a postgraduálnych programov.

Etapy riešenia

Surveillance vybraných nemocničných nákaz na jednotkách intenzívnej starostlivosti a infekcií v mieste chirurgického výkonu podľa protokolu ECDC

Sledovanie infekcií akvizovaných na jednotkách intenzívnej starostlivosti programom HELICS sa v SR vykonáva od roku 2005. Pacienti hospitalizovaní na JIS sú špecifickou cieľovou skupinou pacientov s vysokým rizikom morbidita a letality asociovanej s nemocničnými nákazami. V súčasnosti sú zbierané údaje zo zapojených pracovísk na základe protokolu ECDC, ktorý nadväzuje na program HELICS. V rámci sledovania sa zisťuje incidencia vybraných nákaz (pneumónií, infekcií krvného riečiska a infekcií močového traktu). Zozbierané údaje zaslané národnému koordinátorovi sú následne transportované do systému TESSy.

Infekcie v mieste chirurgického výkonu sú ďalším dôležitým cieľom pri surveillance nemocničných nákaz. V roku 2011 bol začatý zber údajov na niektorých chirurgických pracoviskách na základe protokolu ECDC vychádzajúce z programu HELICS.

Časové obdobie: priebežne (zapojenie ďalších nemocníc do programu HELICS).

Európska surveillance infekcií spôsobených *Clostridium difficile* podľa protokolu ECDC

Európske centrum pre prevenciu a kontrolu ochorení (ECDC) vyzvalo Slovenskú republiku k začatiu Surveillance infekcií spôsobených *Clostridium difficile* (CDI). Táto surveillance bola realizovaná v období október – december 2016 prostredníctvom Epidemiologického

informačného systému (EPIS). Surveillance CDI je v súlade s Odporúčaním Rady 2009 / C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou. Vzhľadom na možnosť vkladania údajov podľa protokolu ECD do EPIS sa bude vykonávať kontinuálna surveillance incidencie CDI prostredníctvom EPIS trvale. V roku 2023 bude prebiehať ďalšia etapa incidenčného sledovania v rámci Surveillance infekcií spôsobených CD v mesiacoch október - december 2023. Sledovanie CDI a účinnosti vykonávania protiepidemických opatrení budú podporené laboratórnou detekciou patogéna z nemocničného prostredia v NRC pre NN v ÚVZ Trenčín.

Realizácia incidenčného sledovania CDI

Termín: október- december 2023

Zodpovedný: RÚVZ v Trenčíne a všetky RÚVZ v SR

Realizačné výstupy: analýza výskytu CDI na Slovensku a porovnanie výskytu s inými členskými štátmi, následná spätná väzba pre lôžkové zdravotnícke zariadenia na zvýšenie bezpečnosti pacientov.

Bodové prevalenčné sledovanie nozokomiálnych nákaz a spotreby antibiotík v európskych nemocniciach (BPS)

Rok 2023 bude zameraný na prípravu výkonu BPS – III, ktorá by mala byť realizovaná v SR v 1. polroku 2023, podľa revidovaného protokolu ECDC (doplnenie sa týka najmä nozokomiálneho prenosu COVID-19) v súlade s Odporúčaním Rady 2009 / C 151/01 z 9. júna 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou.

- Účasť na prípravných školeniach organizovaných on-line z ECDC, preklad protokolov, príprava školení v SR
- Termín: priebežne

Vyhodnotenie za rok 2023:

Oddelenie epidemiológie RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou sa v roku 2023 zapojilo do projektu BPS III a zozbieralo potrebné údaje z Vranovskej nemocnice a. s. V tomto sledovaní sa zbierali a analyzovali dáta o NN a o užívaní antibiotík, zvýšila sa efektivita sledovania a tiež podpora spolupráce medzi epidemiológmi a vedením nemocnice. Do BPS III v okrese Vranov nad Topľou bolo zapojených 9 oddelení Vranovskej nemocnice a. s., 141 pacientov z toho 43 pacientov v tom čase užívalo antibiotickú liečbu a 6 bolo hlásených ako NN. Počas priebehu BPS III mala nemocnica k dispozícii 280 lôžok. Počet hospitalizácií ročne bolo 9556 prijatí a ošetrovacích dní za rok bolo (lôžkodní) 54 963. Spotreba alkoholovej dezinfekcie bola 1193/ l.

Realizácia kampane Clean care is save care

RÚVZ sa zapoja do kampane WHO : „Clean care is save care“.

- február – apríl – príprava vzorových materiálov pre realizáciu kampane – zabezpečí RÚVZ so sídlom v Trenčíne
- máj - vlastná realizácia projektu na všetkých RÚVZ v SR – vykonajú všetky RÚVZ v SR
- jún - vyhodnotenie realizovanej kampane – vykonajú všetky RÚVZ v SR;
- júl – spracovanie a vyhodnotenie za všetky RUVZ v SR na RÚVZ so sídlom v Trenčíne

Vyhodnotenie za rok 2023:

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou nerealizoval v roku 2023 žiadnu kampaň „Clean care is save care“.

Oddelenie epidemiológie odobralo dňa 05. 05. 2023 stery z rúk zdravotníckeho personálu Vranovskej nemocnice, a. s., v rámci „Svetového dňa hygieny rúk“, ktorý pripadá na 5. mája daného roku. Boli vykonávané kontroly dezinfekcie rúk a dodržiavanie vyhlášky MZ SR č.192 z roku 2015, ktorou sa zakazuje nosenie dlhých gélových alebo umelých nechto, prsteňov, rôznych ozdôb u zdravotníckych pracovníkov. Išlo o 48 sterov z rúk: 10 lekárom, 31 zdravotným sestram, 4 sanitárkam, 1 upratovačke, 1 pôrodnej asistentke a 1 zdravotnej asistentke. V 44 steroch bola zistená kontaminácia bežnou mikroflórou prostredia a v 4 steroch pôdy ostali sterilné.

V spolupráci s nemocničnou epidemiologičkou Vranovskej nemocnice, a. s. bol pripravený informačný panel s letákmi, ktoré informovali o správnom postupe dezinfekcie rúk. Návštevníci nemocnice si mohli prakticky vyskúšať správny postup pri dezinfekcii rúk a následne si jej účinnosť overiť pod špeciálnou UV lampou.

Taktiež aj v budove RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou bol vytvorený náučný panel.

Implementácia moderných foriem vzdelávania epidemiológov a cieľových skupín zdravotníckych pracovníkov v oblasti prevencie NN

V rámci postgraduálneho doškolenia zdravotníckych pracovníkov spolupracovať so SZU, lekáorskými fakultami a univerzitami vychovávajúcimi odborníkov vo verejnom zdravotníctve v implementácii moderných foriem vzdelávania v oblasti prevencie nozokomiálnych nákaz v kontexte odporúčania Rady z 9. júla 2009 o bezpečnosti pacientov vrátane prevencie a kontroly infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou č. 2009/C 151/01.

Časové obdobie: priebežne

Realizačné výstupy:

- o analýza výskytu nozokomiálnych nákaz za **rok 2023**,
- o porovnanie výskytu nozokomiálnych nákaz v **roku 2023** s výskytom v **roku 2022** a za ostatných 5 rokov,
- o skvalitnenie surveillance a kontroly nozokomiálnych nákaz:
 - vykonaním incidenčných a prevalenčných štúdií výskytu nemocničných nákaz, analýzou najrizikovejších faktorov ich vzniku, publikáciou ich výsledkov pre odbornú zdravotnícku verejnosť (podľa usmernení z ECDC)
 - realizáciou aktivít na podporu zlepšenia compliance v hygiene rúk zdravotníckych pracovníkov
 - zabezpečením vysokej kvality diagnostických možností patogénnych mikroorganizmov, vysokej kvality monitorovania a kontroly nozokomiálnych nákaz,
 - sledovaním kolonizácie/infekcie pacientov závažnými nemocničnými patogénmi (hlavne MRSA, VRE, *C. difficile*, CPE), návrhmi a kontrolou protiepidemických opatrení na zamedzenie ich šírenia v prostredí ZZ a následného prenosu do komunitného prostredia,

Vyhodnotenie za rok 2023:

V rámci nášho okresu bol zaznamenaný narastajúci trend výskytu a hlásenia nozokomiálnych nákaz (ďalej ako NN) za posledný rok 2023 v porovnaní za sledované obdobie 5 rokov. Trendy vývoja respektíve hlásenia NN nemocnicami za posledné roky sú značne ovplyvnené novými poznatkami v problematike NN v nemocniciach na území Slovenskej republiky, ako aj v okolitých štátoch. Taktiež aj spolupráca RÚVZ a samotná práca nemocničného epidemiológa prispieva ku narastajúcemu trendu hlásenia NN v nemocnici v našom okrese.

Kontrola sterility:	
Sterilné predmety	150
Stery z prostredia	170
Dezinfekčné roztoky	11
Kontrola HS	15
Kontrola AUT.	11
Čistené vody	0

Tab. č. 3 Počet hlásených nozokomiálnych nákaz za rok 2023 a porovnanie za rok 2022

Oddelenie	rok 2023	rok 2022
OAIMS	39	28
Všeobecnej a úrazovej chirurgie	32	28
Doliečovacie	45	34
Neonatologické	0	0
FBLR	18	13
Gyn.- pôrodnice	6	5
Neurologické	26	18
Pediatrické	18	16
Vnútorného lekárstva	82	65
Obvodné územné ambulancie	0	0
Dialyzačné centrum	0	0
Iné zdrav. zariadenia (+ DSS)	0	0
Spolu	266	207

Tab. č. 4 Počet hlásených nozokomiálnych nákaz za posledných 5 rokov

Oddelenie	rok 2023	rok 2022	rok 2021	rok 2020	rok 2019
OAIMS	39	28	35	19	35
Všeobecnej a úrazovej chirurgie	32	28	8	11	17
Doliečovacie	45	34	25	18	26
Neonatologické	0	0	0	0	0
FBLR	18	13	1	1	12
Gyn.- pôrodnice	6	5	3	4	5
Neurologické	26	18	6	5	23
Pediatrické	18	16	3	6	13
Vnútorného lekárstva	82	65	88	47	25
Obvodné územné ambulancie	0	0	0	0	0
Dialyzačné centrum	0	0	1	0	4
Iné zdrav. zariadenia (+ DSS)	0	0	0	0	0
Spolu	266	207	170	111	160

6.5 MIMORIADNE EPIDEMIOLOGICKÉ SITUÁCIE

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
RÚVZ v SR

Cieľ

1. Ochraňovať občanov pred mimoriadnymi epidemiologickými situáciami.
2. Zabezpečiť pripravenosť, rýchlu a koordinovanú reakciu na mimoriadne epidemiologické situácie (hrozby a naliehavé situácie) a ich udržateľný priebeh.
3. Podporovať medzirezortnú spoluprácu.
4. Skvalitniť pripravenosť na pandémie chrípky a ďalšie vysoko nebezpečné nákazy (Ebola, MERSCoV, vtáčia chrípka, SARS), COVID-19, import osýpok, iné epidemiologicky závažné ochorenia prenášané článkonožcami, atď.).
5. Rozvíjať stratégiu spoločnej krízovej komunikácie.

Dosiahnutie cieľov si vyžaduje dostatočnú pripravenosť, koordinovaný postup odborne podložený a dobre zdokumentovaný, komunikáciu na národnej a medzinárodnej úrovni.

Etapy riešenia

Stratégie súvisiace s pripravenosťou a kontrolou prenosných ochorení predstavujúcich závažnú hrozbu pre obyvateľstvo

Príprava plánov, rozvoj stratégií a postupov pre stanovenie, testovanie, hodnotenie a revidovanie nepredvídaných udalostí na národnej úrovni, krajských, okresných a miestnych úrovniach, a ich súčinnosť v rámci našej krajiny, ale i medzi členskými štátmi EÚ. Tieto úlohy zabezpečujúce vysokú ochranu zdravia obyvateľov je možné plniť len v prípade monitoringu, zabezpečenia včasného varovania pred závažnými ohrozeniami zdravia a pri získavaní a využívaní spoľahlivých informácií.

Posilniť globálnu zdravotnú bezpečnosť (varovanie a reakciu na epidémie, ohrozenie biologickými zbraňami)

Realizačné výstupy

- participácia na príprave Národného plánu pripravenosti, prevencie a odpovede na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia
- posilnenie všeobecnej pripravenosti verejného zdravotníctva v SR na krízové situácie,
- zlepšenie stratégie krízovej komunikácie,
- včasné hlásenie vzniku mimoriadnej situácie,
- zabezpečovanie Systému včasného varovania a reakcie (Early Warning and Response System – EWRS) v SR 24/7
- pravidelné školenie epidemiológov pri potencionálnom ohrození verejného zdravia biologickými faktormi (podozrivé látky) v otázkach indikovania adekvátnych protiepidemických opatrení a nutnosti laboratórneho vyšetrenia nálezov pri mimoriadnej situácii, ku ktorej je prizvaný IZS za účelom rýchlej koordinovanej reakcie,
- priebežné aktualizovanie usmernení hlavného hygienika SR pre realizáciu opatrení pri výskyte vysoko nebezpečných nákaz,
- príprava koordinovaného postupu v prípade mimoriadnej epidemiologickej situácie,
- priebežná aktualizácia členov a kontaktných údajov v protiepidemických komisiách,

- účasť na medzinárodných školeniach a cvičeniach zameraných na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia.

Vyhodnotenie za rok 2023:

Zamestnankyne RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou na Oddelení epidemiológie sa v roku 2023 zúčastnili on-line webexov s tematikou „IS EPIS“, pasívnou účasťou na Konferencii Životné podmienky a zdravie v Starom Smokovci a Tematickom kurze o nových poznatkoch v epidemiológii infekčných chorôb v Bratislave, ďalej na školení používania nových ŠZD protokolov v priestoroch RÚVZ v Prešove a školenie potrebné k Bodovej prevalenčnej štúdii III. v priestoroch RÚVZ Banská Bystrica.

6.6 ENVIRONMENTÁLNA SURVEILLANCE POLIOMYELITÍDY A SLEDOVANIE VDPV

Gestor

ÚVZ SR, NRC pre poliomyelitídu

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

6.6.1 Environmentálna surveillance poliomyelitídy

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses).

Monitorovanie cirkulácie vakcinálnych kmeňov poliovírusov vyšetrením odpadových vôd zameraných na rozšírenie siete odberových miest s osobitným zreteľom na sledovanie tzv. VDPV (Vaccine Derived Polio Viruses) v súvislosti s výskytom VDPV na Ukrajine a s utečeneckou vlnou vojnových utečencov z Ukrajiny ako aj z iných krajín.

Etapy riešenia

1. etapa: Organizačné zabezpečenie. Príprava harmonogramu odberov.

Časové obdobie: **január – február 2023**

2. etapa

Vykonanie odberov v niekoľkých lokalitách spádového územia každého z troch virologických laboratórií regionálnych úradov verejného zdravotníctva. Odbery sa vykonajú každý druhý mesiac podľa platných pokynov hlavného hygienika Slovenskej republiky vypracovaných NRC pre poliomyelitídu ÚVZ SR. Sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliovírusov a iných enterovírusov v odpadových vodách a zasielanie izolovaných kmeňov do Regionálneho referenčného laboratória v Helsinkách. Časové obdobie: **marec 2023 – február 2023**

Rozšírenie siete odberových miest

Na základe vzniku a prevádzkovania azylových ubytovacích zariadení sa vykoná rozšírenie odberových miest o ČOV s prítokmi z veľkých azylových zariadení.

3. etapa

Vyhodnotenie výsledkov za rok **2023** a ich porovnanie s predchádzajúcim obdobím.

Realizačné výstupy

1. Udržanie certifikácie eradikácie poliomyelitídy v SR.
2. Príprava aktualizácie „Akčného plánu na udržanie stavu bez poliomyelitídy v Slovenskej republike na obdobie od certifikácie prerušenia autochtónneho prenosu divého poliovírusu v európskom regióne po vyhlásenie globálnej eradikácie poliomyelitídy v súlade s odporúčaním Najvyššieho kontrolného úradu.
3. Vyhlásenie globálnej eradikácie.
4. Eradikácia umožní v budúcnosti zrušiť pravidelné povinné očkovanie a finančné prostriedky posunúť na iné očkovania.

Vyhodnotenie za rok 2023:

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou plní úlohu – odoberá vzorky odpadových vôd na zistenie cirkulácie vírusu poliomyelitídy podľa harmonogramu, ktorý spracoval RÚVZ Košice (odber bol vykonaný 6x). Vyšetrenie v roku 2023 na Poliovírusy a iné enterálne vírusy bolo vo dvoch prípadoch pozitívne, zatiaľ čo minulý rok 2022 bola pozitívna iba jedna vzorka. Jednalo sa o vzorku odpadovej vody (ČOV) odobratej dňa 12. 07. 2023 a 13. 09. 2023. Ochorenie na poliomyelitídu nebolo zaznamenané.

6.6.2 Enviromentálna surveillance iných vybraných epidemiologicky významných patogénov v zmysle požiadaviek EK

Cieľ

Monitorovanie cirkulácie epidemiologicky významných patogénov vyšetrením odpadových vôd s osobitným zreteľom na odporúčania EK.

Anotácia

Počas pandémie COVID-19 sa preukázala environmentálna surveillance SARS-CoV-2 ako nákladovo efektívny, rýchly a spoľahlivý zdroj informácií o šírení SARS-CoV-2 v populácii, prispievajúci ku genomickému a epidemiologickému dohľadu. V SR je vybudovaná sieť odberových miest geograficky rozložená na území SR, ktorá poskytuje reálny pohľad na cirkuláciu vírusu SARS-CoV-2 v celej krajine. Sieť je možné podľa epidemiologickej situácie použiť na zisťovanie iných epidemiologicky významných patogénov.

Vyhodnotenie za rok 2023:

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou plní úlohu – odoberá vzorky odpadových vôd na zistenie cirkulácie vírusu SARS-CoV-2. Je vybudovaná sieť odberových miest geograficky rozložená na území SR, ktorá poskytuje reálny pohľad na cirkuláciu vírusu SARS-CoV-2 v celej krajine. Boli odobraté 18x odpadové vody (ČOV) v roku 2023 podľa stanoveného harmonogramu ÚVZ SR. Detegovaný vírus SARS-CoV-2 bol v 16 vyšetrených vzorkách a 2 vzorky boli s negatívnym výsledkom.

6.7 PREVENCIA HIV/AIDS

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

HIV/AIDS je vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tohto ochorenia zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. Základným cieľom Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike je obmedzovať šírenie vírusu HIV v SR a zmierňovať dopady nákazy HIV a AIDS v tých častiach spoločnosti, ktorých sa to najviac dotýka. Národný program je zameraný na celú populáciu SR s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva, medzi ktoré patria aj mladí ľudia. Dôslednou realizáciou vzdelávacích aktivít v rámci plnenia úlohy sa očakáva zmena postojov a správania sa mladých ľudí v možných rizikových situáciách. Za kľúčové sa z pohľadu WHO považuje okrem kontinuálnej edukácie verejnosti a to najmä mladej generácie, vyhľadávanie pozitívnych v čo najskorších štádiách infekcie a pozitívnym zabezpečenie včasnej antiretrovírusovej liečby.

Etapy riešenia

1. etapa: marec – november r. 2023: realizácia preventívno-edukačných aktivít na všetkých RÚVZ v Slovenskej republike.

Aktualizovať Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na ďalšie roky; národný program bude súčasťou Akčných plánov Národného plánu kontroly infekčných ochorení (AP NPKIO) v SR: v termíne do 30.6.2023 - predloženie AP NPKIO na rokovanie vlády SR.

Realizácia:

2. etapa: december r. 2023: spracovanie, vyhodnotenie a zaslanie výsledkov (počet a typ aktivít, počet edukovaných osôb atď.) uskutočnených edukačných aktivít.

3. etapa: vyhodnotenie výsledkov edukačných aktivít realizovaných v rámci plnenia úlohy v roku 2023 vykoná UVZ SR Priebežne:

- vykonávať vyšetrovanie anti – HIV protilátok prostredníctvom Poradní pre problematiku HIV/AIDS pri vybraných RÚVZ v SR.
- realizovať poradenstvo v Poradniach pre problematiku HIV/AIDS pri vybraných RÚVZ v SR: osobné, telefonické, emailové poradenstvo a anonymný bezplatný odber.

Realizačné výstupy

Zvýšiť úroveň informovanosti a zmeny postojov mladých ľudí v problematike HIV/AIDS a iných pohlavne prenosných ochorení.

Termín ukončenia: December 2023

Vyhodnotenie za rok 2023:

- Aktivity k svetovému dňu boja proti AIDS

- v budove RÚVZ VT bol zriadený náučno-výchovný panel venovaný AIDS/ HIV.
- prednáška a beseda: v roku 2023 boli realizované prednášky a besedy na 3 stredných odborných školách a 2 základných školách, v rámci „Svetového dňa boja proti AIDS“:
 - Stredná odborná škola A. Dubčeka, Vranov nad Topľou (80 žiakov)
 - SOŠ Drevárska, Lúčna 1055, Vranov nad Topľou (40 žiakov)
 - Spojená škola, Čaklov 249, Vranov nad Topľou (58 žiakov)
 - Základná škola Juh, Vranov nad Topľou (32 žiakov)
 - Základná škola, Slovenská Kajňa (59 žiakov)

- Sledovanie pohlavných ochorení – spolupracujeme s dermatovenerologickými ambulanciami (v okrese 4) a dermatovenerologickými oddeleniami v SR. V roku 2023 boli hlásené 2 ochorenia na latentný syfilis kože a slizníc – **A53**, 4 gonokokové inf. dolných častí močovopoh. sústavy bez abscesu – **A54.0**, 2 chlamýdiové inf. dolných častí močovopoh. sústavy – **A56.0**, 3 chlamýdiové inf. močovopohl. sústavy – **A 56**, 6 urogenitálnych trichomonáz - **A59.0** a 5 anogenitálnych bradavíc – **A63.0**. V prípade ich výskytu sú protiepidemické opatrenia kontaktov chorých vykonávané lekármi dermatovenerologických ambulancií. V prípade porušenia liečebného režimu pacientmi sa lekári obracajú na RÚVZ so žiadosťou o spoluprácu.

6.8 PORADNE OČKOVANIA

Gestor

ÚVZ SR, RÚVZ so sídlom v Trnave

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Posilnenie informovanosti laickej verejnosti o význame očkovania v prevencii závažných prenosných ochorení, ktorým je možné predchádzať očkovaním. Zvýšenie vedomostí budúcich rodičov o ochoreniach preventabilných očkovaním, o rizikách súvisiacich s ich priebehom, možnými komplikáciami a následkami, o možnostiach a význame účinnej prevencie očkovaním za účelom udržania vysokej úrovne zaočkovanosti v Slovenskej republike.

Rozšírenie vedomostí o očkovaní ako aj o ochoreniach preventabilných očkovaním u žiakov stredných zdravotníckych škôl. Doplnenie vzdelávacieho programu v rámci predmetu preventívne lekárstvo o aktuálne informácie v oblasti vakcinológie.

Riešenie

Poskytovanie informácií o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní – povinnom, odporúčanom, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Realizácia projektu vzdelávania žiakov stredných zdravotníckych škôl v oblasti vakcinológie prebieha podľa individuálnej dohody RÚVZ so SZŠ (v rámci praktických cvičení resp. vyučovacieho procesu), prednostne je zameraná pre študijné odbory praktická sestra. Edukačné aktivity sú realizované formou prednášok a náučných filmov.

Cieľovou skupinou projektu Očkovanie hrou sú najmä žiaci vyšších ročníkov stredných škôl. Vzdelávanie je zamerané vybudovanie kritického postoja účastníkov k rôznym zdrojom informácií súvisiacich s očkovaním. Medzi hlavné 4 tematické okruhy patria:

- problematika povinného očkovania,
- zdroje informácií o očkovaní, kritický pohľad na internet (okruhy s názvami: „Prídavné látky“, „Prečo toľko vakcín“, Nežiaduce účinky po očkovaní“, „Prečo stále očkujeme“
- kvalita života očkovanej a neočkovanej osoby - význam individuálnej a kolektívnej imunity.

Časové obdobie

Priebežne

Realizačné výstupy

- Zvýšenie informovanosti o očkovaní a očkovaním preventabilných ochoreniach praktickou výučbou budúcich sestier na SZŠ a vzdelávaním sestier v rámci SKSaPA.
- Zvýšenie úrovne vedomostí budúcich rodičov o nákazách preventabilných očkovaním a o význame očkovania a presvedčenie rodiča o potrebe dať dieťa očkovať.
- Obmedzenie antivakcinačných aktivít a zníženie odmietaní očkovania.
- Informovanie verejnosti o vakcinologickom poradenstve RÚVZ (gynekolog. - pôrod. oddelenia, čakárne gynekologických ambulancií a čakárne všeobecných lekárov, čakárne všeobecných lekárov pre deti a dorast – podľa problematiky).

Vyhodnotenie za rok 2023:

Prednášky so zameraním na informovanie verejnosti o možnostiach dať sa vakcinovať boli realizované v spolupráci s kolegyňami na Oddelení podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou. Išlo o prednášku Zdravý životný štýl (ZŽŠ): v tejto prednáške je zahrnutá prevencia predchádzania ochorení vakcináciou, ako napr. očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, COVID-19, HPV a hepatitíde typu A, ako aj odborné rady pri správnom stravovaní. Bola realizovaná v klube pre seniorov Vranov nad Topľou a v obciach Sečovská Polianka, Malá Domaša, Vyšný Žipov, Nižný Hrušov, celkovo 79 osôb.

A prednášku Význam očkovania (VO): v tejto prednáške sa venujeme nie len ochoreniam preventabilné očkovaním, ale aj ochoreniam so skupiny dobrovoľných očkovaní ako napr. očkovania proti chrípke, pneumokokovým invazívnym ochoreniam, COVID-19, HPV a hepatitíde typu A. Bola realizovaná v komunitnom centre v obci Sačurov, Hencovce a v Obci Kamenná Poruba, Soľ, celkovo 102 osôb.

Prednáška určená pre zvýšenie úrovne vedomostí budúcich rodičov o nákazách preventabilných očkovaním a o význame očkovania a presvedčenie rodiča o potrebe dať dieťa očkovať bola realizovaná taktiež so spoluprácou kolegyň na Oddelení podpory zdravia a výchovy k zdraviu RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou na ZŠ Bernolákova Vranov nad Topľou, 27 osôb.

Mimoriadne v rámci prevencie boli vykonané prednášky zamerané na Hepatitídu typu A, keďže bol 04.09.2023 zaznamenaný prvý prípad tohto ochorenia v našom okrese. Prednáška bola zameraná hlavne na preventívne opatrenia, ktorým je aj včasná vakcinácia proti tomu ochoreniu. Bola realizovaná 4x základná škola – ZŠ Holčikovce (25 detí), ZŠ Juh Vranov nad Topľou (18 detí), ZŠ Rudlov (16), ZŠ Skrabské (10 detí a 10 dospelých) a 1x komunitné centrum Hanušovce nad Topľou (60 osôb).

6.9 OPTIMALIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY V OBLASTI EPIDEMIOLOGIE

Gestor
ÚVZ SR

Spolupracujúce pracovisko: RÚVZ Banská Bystrica

Riešiteľské pracoviská: RÚVZ v SR

Cieľ: Optimalizovať procesy výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie.

Etapy riešenia:

projekt je plánovaný na tri roky, plní sa od roku 2019 a ukončenie je plánované v I. polroku 2023.

Realizačné výstupy:

1. Zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru.
2. Up date informačného systému EPIS.
3. Vytvorenie funkčného Národného registra očkovania.

Vyhodnotenie za rok 2023:

V roku 2023 pokračujeme v aktívnej práci v systéme MIS, ktorý je spustený od mája 2022, evidujeme a píšeme v ňom všetky potrebné dokumenty vyplývajúce z činnosti Oddelenia epidemiológie. Praktické skúsenosti v novom systéme MIS nám ukázali, ako nám tento nový systém vie uľahčiť prácu. Pre zvýšenie efektivity procesov pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ďalej ako ŠZD) náš úrad, tak ako každý na území Slovenskej republiky dostal od ÚVZ SR nootebooky, ktoré slúžia na vykonanie ŠZD v teréne. Pracujeme pomocou vopred nastavených ŠZD záznamov rovnakých pre všetky úrady. ŠZD si bolo možné modelovať v rámci skúšobnej prevádzky v novom systéme cez portal.internal.prod.uvzsr.sk

9. PODPORA ZDRAVIA A VÝCHOVA K ZDRAVIU

Č. Ú.	NÁZOV ÚLOHY	GESTOR ÚLOHY
	RIEŠITEĽSKÉ PRACOVISKO	TERMÍN
9.1	ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.2	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCIÍ OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025	MZ SR
	MZ SR, ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024
9.3	PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT	ÚVZ SR
	RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.4	STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.5	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021-2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.6	NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021-2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.7	NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023-2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky
9.8	NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021-2025 S VÝHLADOM DO ROKU 2030	ÚVZ SR
	ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR	rok 2024 a ďalšie roky

9.1 ZDRAVOTNÉ UVEDOMENIE A SPRÁVANIE SA OBYVATEĽOV SR

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom prieskumu je sledovať úroveň a vývoj zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov Slovenskej republiky.

Anotácia

Úrad verejného zdravotníctva SR realizuje pravidelné sledovanie ukazovateľov zdravotného stavu a zdravotného uvedomenia obyvateľov Slovenskej republiky s cieľom zvyšovať informovanosť a zdravotné uvedomenie občanov, navodzovať postupnú zmenu postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu, preventívne chrániť ich zdravotný stav, ako aj získavať informácie napríklad o stravovacích zvyklostiach občanov, o intenzite ich pohybovej aktivity a postupne dosahovať znižovanie rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie.

Realizácia úlohy a výstupy

V roku 2024 pokračovať v analýze zdravotného uvedomenia a správania sa obyvateľov Slovenskej republiky. Výstupy budú zamerané na výsledky prieskumu z oblastí výskytu vybraných ochorení, fyzického a duševného zdravia, životného štýlu a starostlivosti o zdravie, užívania nelegálnych a legálnych drog, stravovania a konzumácie potravín.

9.2 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN V PREVENCII OBEZITY NA ROKY 2015 - 2025

Gestor
MZ SR

Riešiteľské pracoviská
MZ SR, ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Zámerom Národného programu prevencie obezity je vytvoriť spoločensky prospešný systém, ktorý povedie k zníženiu incidencie a prevalencie nadhmotnosti a obezity v populácii a eliminuje epidemický výskyt nadhmotnosti a obezity, zníženie počtu nových prípadov ochorení súvisiacich s nadhmotnosťou a obezitou, zníženie výskytu a vplyvu ostatných modifikovateľných rizikových faktorov týchto ochorení. Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 - 2025 bol schválený vládou SR 2. septembra 2015.

Anotácia

Obezita sa stala celosvetovou pandémiou a v súčasnosti sa považuje za hlavnú hrozbu zdravotného problému. Obezita je zodpovedná za 2 - 8 % všetkých výdavkov na zdravotníctvo a 10 - 13 % úmrtí v rôznych častiach európskeho regiónu a počet tých, ktorí sú postihnutí kontinuálne narastá do alarmujúcich rozmerov. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 10 z 9. januára 2008 ÚVZ SR vypracoval a dňa 20. decembra 2010 na rokovanie

vlády predložil „Správu o plnení Národného programu prevencie obezity v Slovenskej republike za roky 2008 - 2010“. Oblasti realizovaných aktivít: *Spoločná oblasť* (výchova a vzdelávanie, médiá a komunikácia, zdravotníctvo, socioekonomické faktory prostredia), *Pohybová oblasť* (budovanie športovísk, dopravná infraštruktúra), *Výživa* (poľnohospodárska politika, trh a marketingové stratégie).

Etapy riešenia

Priebežne celoročne pokračovať vo zvyšovaní zdravotného uvedomenia celej populácie. Aktivity všetkých subjektov sú zamerané na zavedenie systému výchovy na zvýšenie zdravotného povedomia detí a mládeže a zároveň zdravotného povedomia občanov v produktívnom a postproduktívnom veku, na využívanie nástrojov majúcich pozitívny vplyv na zdravý spôsob života, vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok pre zamestnancov na monitorovanie výskytu nadváhy.

V rámci plnenia kapitoly výživy sa zdôrazňuje a poukazuje na uskutočnené zmeny výberu v rámci zloženia biologickej hodnoty stravy v zmysle zásad zdravej výživy, zároveň i na zmenu tak výživových návykov u detí a mládeže, ako i populácie v produktívnom veku. V súčasnosti je plnenie cieľov realizované prostredníctvom programov, projektov, aktivít vo významných dňoch, kampaní, ktoré si realizujú a koordinujú jednotlivé regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike a ďalšie subjekty.

Výstupy

Aktivity oddelenia OPZaVkZ sa v roku 2023 zamerali najmä na zavedenie systému výchovy k zdraviu a zvýšenie zdravotného povedomia u detí a mládeže. Zdôrazňoval sa význam prevencie občanov v produktívnom a postproduktívnom veku pred rôznymi ochoreniami v okrese Vranov nad Topľou. Pozornosť bola zameraná aj na vytvorenie zdravie podporujúcich podmienok a podporu zdravého spôsobu života pre občanov, detí a mládež, ako aj zamestnancov.

RÚVZ VT v roku 2023 realizoval nižšie uvedené aktivity:

- RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou spolupracoval s VŠZP na akcii **KIDRACE - Nová Kelča**, kde bolo vyšetrených 65 dospelých osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - krvný tlak, vitálna kapacita pľúc spirometrom a CO vo vydychovanom vzduchu smokerlyzerom. 52 detí bolo edukovaných na tému stomatohygienu.
- RÚVZ sa podieľal na akcii **Úradu práce** vo Vranove nad Topľou, kde bolo vyšetrených 52 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a taktiež aj výška a váha.
- Zamestnanci RÚVZ v **Dome kultúry v Sečovskej Polianke** vyšetřili 13 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a CO vo vydychovanom vzduchu.
- V spolupráci s VŠZP sa RÚVZ podieľal na akcii v ťažobnej spoločnosti **Zeocem a.s, Bystré**. Vyšetrených bolo 39 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a CO vo vydychovanom vzduchu.
- V komunitnom centre **Zámutov zamestnanci RÚVZ** vyšetřili 14 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a tiež výška a váha.
- **Okresný úrad vo Vranove nad Topľou** - vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak - 25 osôb.
- **Základná škola Sol'** - vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 14 osôb.
- **Komunitné centrum Bystré** - vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 20 osôb.

- **Komunitné centrum Hlinné** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 11 osôb .
- **Obec Nižný Hrušov** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 17 osôb.
- **Prednáška pre seniorov v Hornozemplínskej knižnici** so sídlom vo Vranove nad Topľou, vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a antropometrické merania pomocou váhy OMRON - vyšetřených bolo 15 osôb.
- **Obec Malá Domaša** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 14 osôb.
- **Mesto Hanušovce** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 18 osôb.
- **Obec Sol'** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 14 osôb.
- **Obec Vyšný Žipov** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 13 osôb.
- **Obec Čaklov** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 21 osôb. Vyšetřenie spirometria - 11 osôb
- **Slovenský Červený kríž** vo Vranove nad Topľou - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - CO vo vydychovanom vzduchu smokerlyzerom - 22 osôb, edukácia hygiena rúk, stomatohygiena, zdravý životný štýl - 200 detí.
- **Dom kultúry Vranov nad Topľou** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 11 osôb.
- **Dom kultúry Čierne nad Topľou** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 18 osôb.
- **Dom kultúry Sečovská Polianka** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 20 osôb.
- **Gymnázium Vranov nad Topľou** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 12 osôb
- **Základná škola Hanušovce nad Topľou** - vyšetřovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak, a tiež výška a váha - 28 osôb
- **Klub dôchodcov Vranov nad Topľou** - vyšetřenie glukóza - 14 osôb
- **COOP Jednota vo Vranove nad Topľou** - vyšetřenie faktoru krvný tlak - 26 osôb
- Súčasťou týchto akcií bola beseda a konzultácia k výsledkom meraní.

Realizované boli prednášky a besedy na základných a stredných školách v okrese Vranov nad Topľou zamerané na problematiku ozdravenia výživy:

- Cukor - jed modernej doby
- Prevencia stravovacích porúch u detí
- Poruchy príjmu potravy
- Zdravá výživa
- Zdravý životný štýl

9.2.1 Vyzvi srdce k pohybu - Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Gestor

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR

Cieľ

Zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska - znížiť chorobnosť a úmrtnosť na chronické neinfekčné ochorenia elimináciou jedného z najvýznamnejších rizikových faktorov - pohybovej inaktivity.

Anotácia úlohy

Formou intenzívnej mediálnej kampane, sprievodných podujatí a súťaže zvýšiť informovanosť obyvateľstva o význame pohybovej aktivity v prevencii chronických neinfekčných ochorení, propagovanie minimálneho objemu a intenzity pohybovej aktivity, ktoré už môžu byť efektívne pri priaznivom ovplyvnení zdravia jedinca s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity dospeljej populácie SR aspoň na túto postačujúcu hranicu, vytvoriť u účastníkov súťaže návyk na pravidelnú pohybovú aktivitu. Analýza údajov z účastníckych listov a výsledkov vyšetrení u účastníkov so záujmom o konzultáciu v „poradni pre optimalizáciu pohybovej aktivity“ metódami bioštatistiky.

Etapy riešenia

Plnenie úlohy bez časového obmedzenia, kampaň bude realizovaná 1x za 2 roky v jarnom období v rozsahu 15 týždňov, spracované a vyhodnotené výsledky pomôžu skvalitniť a modifikovať prístup a metódy v nasledujúcej kampani. V ďalších ročníkoch budeme môcť hodnotiť aj efektivitu u účastníkov opakovane zapojených do kampane. 100 Programy a projekty úradov verejného zdravotníctva Slovenskej republiky na rok 2023 a ďalšie roky Ďalší ročník kampane prebehne v roku 2023.

Konkrétny výstup

Rozsiahla zdravotno-výchovná kampaň vo všetkých médiách, motivácia ľudí k pravidelnej pohybovej aktivite, dáta o úrovni pohybovej aktivity vo voľnom čase pred kampaňou a počas nej, získané spracovaním účastníckych listov. Zhodnotenie efektivity - odraz vykonávanej pohybovej aktivity počas kampane na subjektívny pocit zdravia a telesnú hmotnosť účastníkov.

9.3 PODPORA ZDRAVIA ZNEVÝHODNENÝCH KOMUNÍT

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

RÚVZ v SR (v ktorých územnej pôsobnosti sú rómske osady)

Cieľ

Zabezpečiť dostupnosť aktivít pre obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osád zameraných na podporu zdravého životného štýlu.

Anotácia

Akčný plán pre oblasť zdravia vychádza predovšetkým zo Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030, z relevantných národných a medzinárodných strategických dokumentov. Pre oblasť zdravia je zdôraznená potreba zabezpečenia ochrany a dôstojnosti pre najslabšie sociálne skupiny; podpory lepšieho prístupu znevýhodnených komunit k zdravotnej starostlivosti; zabezpečenia dôstojných a spravodlivých podmienok v prístupe zdravotníckych zamestnancov a v dostupnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti; posilnenia výchovy a vzdelávania detí a žiakov k zdravému životnému štýlu.

Etapy riešenia

priebežne

Realizačný výstup

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou spolupracuje so zamestnancami komunitných centier v jednotlivých obciach.

V roku 2023 boli realizované edukačné aktivity v obciach a na školách s rómskou populáciou na tieto témy:

- **Prevenia pohlavne prenosných ochorení**
 - ZŠ Slovenská Kajňa 6 a 7 ročník
 - SOŠ A. Dubčeka Vranov nad Topľou 2 a 4 ročník
 - SOŠ Čaklov 2 ročník
 - SOŠ Drevárska Vranov nad Topľou 2 a 3 ročník
 - Komunitné centrum Ďurďoš - dospelá populácia
- **Prevenia predčasného sexuálneho života a neželaného tehotenstva**
 - ZŠ Slovenská Kajňa 8 a 9 ročník
 - SOŠ Čaklov 1 a 3 ročník
 - SOŠ A. Dubčeka Vranov nad Topľou 3 ročník
 - SOŠ Drevárska Vranov nad Topľou 2 a 4 ročník
- **Alkohol, fajčenie, návykové látky a drogy**
 - ZŠ Nižný Hrabovec 6,7,8 ročník
 - ZŠ Bystré 9 ročník
 - SOŠ A. Dubčeka Vranov nad Topľou 1,2,3 ročník
 - SOŠ Drevárska Vranov nad Topľou 1,2 ročník
 - Charitný dom pre mládež Vranov nad Topľou - dospelá populácia
- **Negatíva a škodlivosť fajčenia**
 - SŠ Budovateľská Vranov nad Topľou 2,3 ročník
 - SOŠ Drevárska Vranov nad Topľou 1 ročník
 - Komunitné centrum Čaklov - dospelá populácia
- **Alimentárne nákazy, parazity, základné hygienické návyky**
 - ZŠ Holčikovce 6,7 ročník
 - ZŠ Kamenná Poruba 1 ročník
 - ZŠ Slovenská Kajňa 1 ročník
 - ZŠ Rudlov 1,2,3,4 ročník
 - ZŠ Skrabské 1,2 ročník
 - Komunitné centrum Kamenná Poruba - dospelá populácia
 - Komunitné centrum Hanušovce nad Topľou - dospelá populácia
 - Komunitné centrum Soľ - dospelá populácia
 - Komunitné centrum Sačurov - dospelá populácia
 - Komunitné centrum Hencovce - dospelá populácia

9.4 STRATÉGIA ROZVOJA PORADENSKÝCH CENTIER OCHRANY A PODPORY ZDRAVIA V SR

Gestor
ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská
všetky RÚVZ v SR, ÚVZ SR

Cieľ

Cieľom je implementácia Stratégie rozvoja Poradenských centier ochrany a podpory zdravia, vytvorenie podmienok na zlepšovanie kvality a úrovne poskytovaných služieb.

Anotácia

Zámerom PCOPZ je zvyšovanie povedomia a informovanosti o možnostiach prevencie neprenosných chorôb a zvyšovanie zdravotnej gramotnosti jednotlivcov, komúnit a obyvateľstva SR. Aktívnym vyhľadávaním a ovplyvňovaním rizikových faktorov zlepšiť zdravotný stav obyvateľov prostredníctvom poradenstva zameraného na pozitívnu zmenu spôsobu života s využitím vedecky overených poznatkov a metód z oblasti medicíny a verejného zdravotníctva.

Vytvorenie integrovanej stratégie na trvalé ovplyvnenie determinantov chronických ochorení v populácii SR na národnej a regionálnych úrovniach zahŕňa tri kľúčové funkcie verejného zdravotníctva:

1. Systematické a pravidelné monitorovanie zdravotného stavu a potrieb komúnit v oblasti zdravia.
2. Tvorba komplexnej politiky, ktorá je založená na aktuálnych, dostupných znalostiach a reaguje na potreby komúnit v oblasti zdravia.
3. Zabezpečenie zo strany riadiacich orgánov na všetkých úrovniach, že odsúhlasené, vysoko prioritné služby v oblastiach podpory zdravia sa poskytnú a budú dostupné každému členovi komunity kvalifikovanými organizáciami.

Súčasťou je vývoj, testovanie a vyhodnocovanie systémov determinantov a indikátorov zdravia, dotváranie a vylepšovanie programu Test zdravé srdce, vyhodnocovanie efektivity intervencií, tvorba metodík a vzdelávacích programov, budovanie partnerstiev a tvorba koordinačných nástrojov, tvarovanie sociálnych vzťahov, mestského plánovania, dlhodobé spoločenské plánovanie. Významnou stratégiou je spolupráca v rámci rezortu a snaha o zapojenie všetkých zdravotníkov do primárno-preventívnych aktivít, ako aj intersektorálna spolupráca (zdravé školy, zdravé pracoviská, zdravé mestá a i.).

Výstupy

Výstupom je priebežná implementácia stratégie rozvoja PCOPZ zložená zo stratégií rozvoja základného poradenstva a špecializovaných poradní do praxe a zvýšenie kvality úrovne poradenských služieb.

V poradni zdravia sa zameriavame na monitoring a evidenciu rizikových faktorov srdcovocievnych a niektorých metabolických ochorení - hypertenzia, nadváha, obezita, hyperglykémia, hypertriacylglycerolemia, hypercholesterolémia. Preventívne vyšetrenia poskytujeme celej dospeljej populácii bez vekového obmedzenia a rajónnej príslušnosti, vždy

u osôb bez manifestného ochorenia. Ak sú hodnoty biochemických ukazovateľov KVOCH kritické, klienta odosielame do ambulancie všeobecného lekára .

Klienta, ktorý má hraničné hodnoty biochemických ukazovateľov KVOCH oboznámime s možnosťami poradenstva, nefarmakologickej liečby a úpravou životného štýlu. Kladný výsledok sa prejaví najskôr po 3 mesiacoch, kedy klienta objednáваме na kontrolné vyšetrenie.

K 31.12.2023 mala poradňa zdravia nasledovnú návštevnosť:

Celkový počet vyšetrení	422 (126 M, 296 Ž)
Počet klientov vyšetrených prvý krát	226 (69 M, 157 Ž)
Počet kontrolných – opakovaných vyšetrení	196 (57 M, 139 Ž)
Počet výjazdových aktivít	23
Počet vyšetrení pri výjazdových aktivitách	383

V súbore prvovyšetrených klientov dosiahli prvenstvo v návštevnosti klienti zo skupiny 45-54 ročných. Najpočetnejšiu skupinu v kontrolných vyšetreniach tvorili klienti vekovej skupiny 55-64 ročných. V celkovej návštevnosti mali prevahu ženy (296) nad mužmi (126).

Návštevu klinických odborníkov sme odporučili 33 klientom kvôli kritickej hladine cholesterolu, 15 klientom kvôli kritickej hodnote glykémie.

Do ambulancie všeobecného lekára sme odporučili aj 59 klientov kvôli kritickej hladine triacylglyceridov, 94 klientov kvôli vysokej hodnote LDL cholesterolu.

PZ navštívilo 41 klientov s hodnotou BMI vyššou ako 33. S týmito klientmi, ale aj klientmi, ktorí mali mierne zvýšené, alebo hraničné hodnoty aktívne pracujeme na zmene ich stravovacích návykov, športovej aktivity a na odstránení ich zlozvykov ako je napríklad fajčenie.

9.5 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN PRE PROBLÉMY S ALKOHOLOM NA ROKY 2021 - 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu.

Anotácia

Národný akčný plán pre problémy s alkoholom vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu, ktorá bola prijatá na 63. Svetovom zdravotníckom zasadnutí v Ženeve v roku 2010. Hlavnou víziou Globálnej stratégie je zlepšenie zdravotného stavu a sociálnych vplyvov na jednotlivca, rodiny a komunity, s výrazným znížením chorobnosti a úmrtnosti, ktoré vznikli v dôsledku škodlivého užívania alkoholu. Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021 - 2030 nadväzuje na Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013 - 2020, ktorý bol schválený vládou Slovenskej republiky uznesením

č. 341 z 3. júla 2013, ako aj na jeho aktualizáciu schválenú uznesením č. 491 z 25. októbra 2017.

Etapy riešenia

Do 30. júna 2026 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Informácia o priebežnom plnení úloh jednotlivých rezortov vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021 - 2030.

Do 30. júna 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Správa o plnení úloh jednotlivých rezortov vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom na roky 2021 - 2030.

Do 30. novembra 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená aktualizácia Národného akčného plánu pre problémy s alkoholom.

Výstupy

V rámci zvýšenia zdravotného uvedomenia a zdravotnej gramotnosti o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu sa RÚVZ so sídlom Vranov nad Topľou zamerlal na besedy a prednášky pre žiakov základných a stredných škôl:

- ZŠ Bystré - 9. ročník
- SOŠ A. Dubčeka Vranov nad Topľou - 1.-2.ročník
- Gymnázium Vranov nad Topľou - 2 ročník

V rámci aktivít zameraných na prevenciu vzniku závislosti užívania alkoholu boli spomínané aj následky užívania alkoholu v tehotenstve - FAS.

Každý klient poradne zdravia, ktorý pri vyšetrení rizík KVOCH mal zvýšené hodnoty cholesterolu a TG v krvi, bol poučený o rizikách zvýšenej miery konzumácie alkoholických nápojov a ich vplyvu na zdravie klienta.

9.6 NÁRODNÝ PROGRAM PODPORY ZDRAVIA PRE ROKY 2021 - 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Hlavným cieľom aktualizovaného Národného programu podpory zdravia je zlepšovať zdravotný stav obyvateľstva Slovenskej republiky, prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia. Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

Anotácia

Aktualizovaný Národný program podpory zdravia vychádza v kontexte existujúcich Programov a Akčných plánov v rezorte zdravotníctva a Agendy 2030. Na základe programu EU4Health 2021 - 2027 sa predkladaný materiál zameriava na zlepšenie a podporovanie zdravia prevenciou chorôb v spolupráci s inými rezortami pomocou aktivít a kampaní v oblasti zdravia. Program je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti.

Etapy riešenia

Výstupy

Úlohy budú plnené na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 44/2022.

RÚVZ vo Vranove nad Topľou sa v rámci uvedenej úlohy zameral na besedy a prednášky pre žiakov základných a stredných škôl, seniorov a na preventívne aktivity viazané na svetové dni.

Svetové dni

4. február Svetový deň rakoviny

V rámci Svetového dňa rakoviny boli zrealizované besedy a prednášky s prezentáciou 3D modelov prsníka a hrubého čreva. V rámci mobilnej poradne bol s klientmi vedený riadený a individuálny rozhovor zameraný na včasnú intervenciu onkologických ochorení. Organizovaný bol aj interný seminár pre zamestnancov RÚVZ VT.

Uvedené aktivity boli v roku 2023 zrealizované predovšetkým v komunitných centrách a jednej základnej škole v okrese Vranov nad Topľou:

- Komunitné centrum Jastrabie nad Topľou
- Komunitné centrum Bystré
- Komunitné centrum Hlinné
- Komunitné centrum Hencovce
- Komunitné centrum Ďurďoš
- RÚVZ Vranov nad Topľou
- Základná škola Sol'

4. marec Svetový deň obezity

Pri príležitosti Svetového dňa obezity bola vyhlásená Celoslovenská výtvarná súťaž pre triedy základných škôl.

Téma pre I. stupeň: Spracovanie témy zdravej desiaty.

Téma pre II. stupeň: Akú aktivitu môžu ľudia zaradiť do svojho bežného dňa a tak predchádzať vzniku obezity?

Súťaž mala tri kolá: regionálne (RÚVZ)
krajské(krajský RÚVZ)
celoslovenské(ÚVZSR)

Počet zapojených základných škôl v pôsobnosti RÚVZ VT : 6 škôl.

Počet zapojených tried v pôsobnosti RÚVZ VT: 12 tried, t.j. 12 výtvarných prác z toho 4 výtvarné práce II. stupeň ZŠ, 8 výtvarných prác I. stupeň ZŠ.

V regionálnom kole sa stala víťazom 2.C - Základná škola Hanušovce nad Topľou.

20. marec Svetový deň ústneho zdravia

V mesiaci marec 2023 bola venovaná pozornosť tejto téme na odbornom paneli umiestnenom v priestoroch úradu. Svetový deň bol spropagovaný na náučnom paneli vo vstupných priestoroch úradu.

Zároveň v priebehu roka je realizovaná prednášková činnosť zameraná na orálne zdravie pre materské a základné školy.

7. apríl Svetový deň zdravia

V rámci Svetového dňa zdravia RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou zrealizoval 2 výjazdové aktivity, ktorých súčasťou boli aj merania cholesterolu, glykémie a krvného tlaku. Poskytované bolo aj individuálne poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu a podpory zdravia. V dňoch 11.-14. apríla 2023 prebiehal na RÚVZ VT „Týždeň otvorených dverí poradne zdravia 2023“ Za daný týždeň boli vyšetrovaní aj neobjednaní klienti a tým sa zvyšovalo povedomie o cieľoch práce OPZaVkJ.

Mobilné poradenské centrum ochrany zdravia v rámci Svetového dňa zdravia v roku 2023 uskutočnilo 2 výjazdové aktivity:

- Gymnázium Cyrila Daxnera, Ul. Dr. C. Daxnera 88/3, 093 01 Vranov nad Topľou (13. apríl 2023)
- Mestské kultúrne stredisko Hanušovce nad Topľou, Zámocká 152/6, 094 31 Hanušovce nad Topľou(14. apríl 2023)

31. máj Svetový deň bez tabaku

V roku 2023 bol v rámci Svetového dňa bez tabaku organizovaný Deň otvorených dverí (DOD) na RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou počas ktorého mali klienti možnosť spirometrického merania, vyšetrenia smokerlyzerom, vyplnili Fagerströmov test závislosti od nikotínu a bolo im poskytnuté špecializované poradenstvo.

V súvislosti so Svetovým dňom bez tabaku 2023 boli realizované aj prednášky o škodlivosti a rizikách fajčenia s meraniami CO vo vydychovanom vzduchu a funkčným vyšetrením pľúc, a to v inštitúciách:

- Stredná odborná škola Drevárska, Lúčna 1055, Vranov nad Topľou
- Komunitné centrum v obci Čaklov, Čaklov 599
- DOD Slovenského červeného kríža - územný spolok Vranov nad Topľou
- Zamestnanci RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou v reportáži v rádiu Regina odborne predstavili Svetový deň bez tabaku, možnosti poradenstva pri odvykaní od fajčenia v poradni zdravia na RÚVZ VT a taktiež pozvali občanov aby navštívili deň otvorených dverí.

26. jún Medzinárodný deň proti zneužívaniu drog a ilegálnemu obchodovaniu s nimi

RÚVZ zrealizoval v rámci svojej pôsobnosti prednášky s prezentáciou o škodlivosti a dopadoch užívania drog. Úspešne spolupracoval s príslušným Okresným riaditeľstvom Policajného zboru vo Vranove nad Topľou, vďaka čomu bola študentom priblížená aj trestnoprávna rovina drogovej trestnej činnosti.

Prednášky a aktivity v roku 2023 boli zrealizované na stredných školách v okrese Vranov nad Topľou:

- Stredná odborná škola Drevárska
- Gymnázium Cyrila Daxnera
- Stredná odborná škola Alexandra Dubčeka
- Charitný dom pre deti a mládež Vranov nad Topľou

V rámci zvýšenia povedomia o škodlivosti zneužívania drog a obchodovania s nimi, boli vytvorené informačné letáky, ktoré boli rozdávane predovšetkým mládeži, ale aj širokej verejnosti na 10. ročníku pretekov KidRace v lokalite Nová Kelča.

9. september Medzinárodný deň povedomia o fetálnom alkoholem syndróme

V rámci aktivít zameraných na prevenciu vzniku závislosti užívania alkoholu boli spomínané aj následky užívania alkoholu v tehotenstve - FAS.

21. september Svetový deň Alzheimerovej choroby

Náučno-propagačný panel venovaný Svetovému dňu Alzheimerovej choroby v budove RÚVZ Vranov nad Topľou. Uverejnený článok na webovej stránke úradu. V roku 2023 boli v rámci svetového dňa Alzheimerovej choroby organizované besedy so seniormi v okrese Vranov nad Topľou:

- Beseda so seniormi v klube dôchodcov vo Vranove nad Topľou - Rodinná oblasť

29. september Svetový deň srdca

Počas celého roka, ako aj v rámci Svetového dňa srdca sme zdôrazňovali riziká KVOCH, nástrah zvýšeného kalorického príjmu, nízkej fyzickej aktivity a s tým spojených zdravotných komplikácií. Vytvorený bol aj výchovno - edukačný panel venovaný rizikám KVOCH v budove RÚVZ. Edukačné a poradenské aktivity boli realizované predovšetkým na základných školách a regionálnej firme v okrese Vranov nad Topľou.

- Zeocem Bystré - vyšetrených bolo 39 osôb. Vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - cholesterol, glukóza, krvný tlak a CO vo vydychovanom vzduchu
- ZŠ Sídliisko II vo Vranove nad Topľou
- ZŠ Sačurov
- ZŠ Čierne nad Topľou
- Spojená škola internátna Vranov nad Topľou

10. október Svetový deň duševného zdravia

Problematika duševného zdravia bola v roku 2023 širokej verejnosti priblížená informáciami na náučnom paneli v priestoroch úradu. V rámci besied so seniormi sme sa podieľali aj na aktivitách zverejnených na hlavnej webovej stránke ÚVZ SR.

20. október Svetový deň osteoporózy

Osteoporóza je nebezpečné ochorenie ohrozujúce hlavne staršiu populáciu, preto sme sa na náučnom paneli v budove RÚVZ venovali hlavne predchádzaniu pádov, pohybovej aktivite a správnej výžive na minimalizovanie zdravotného rizika:

- Beseda so seniormi v klube dôchodcov vo Vranove nad Topľou - Rodinná oblasť

14. november Svetový deň diabetu

Počas celého roka, ako aj v rámci Svetového dňa diabetu sme zdôrazňovali riziká vzniku ochorenia Diabetes mellitus, nástrah vysokej konzumácie cukru a s ňou spojených komplikácií. Vytvorený bol aj výchovno - edukačný panel venovaný diabetu v budove RÚVZ.

V rámci svetového dňa sa realizoval deň otvorených dverí, kde sa dospelá populácia oboznámila s rizikami zvýšenej glykémie v krvi.

Realizované boli besedy a prednášky:

- Prednáška a beseda na tému Cukor - jed modernej doby a energetické nápoje so žiakmi CZŠ Vranov nad Topľou
- Prednáška a beseda na tému Cukor - sladké, chutné, voňavé, ale nezdravé so žiakmi ZŠ Soľ

- Prednáška a beseda na tému Zdravá výživa, úskalie cukru a jeho zdravé alternatívy so žiakmi ZŠ Sol'
- Prednáška a beseda na tému Diabetes a komorbidity u pacientov s diabetom so žiakmi SOŠ A. Dubčeka, Vranov nad Topľou
- Prednáška a beseda na tému Nadmerná konzumácia cukru - vplyv na organizmus so žiakmi ZŠ Bernolákova, Vranov nad Topľou
- Beseda s názvom Diabetes mellitus - príčiny, symptómy, liečba a následky so seniormi v jednote dôchodcov vo Vranove nad Topľou. Počas besedy bola poskytnutá možnosť vyšetrenia glykémie v krvi

1. december Svetový deň AIDS

RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou realizoval v danej problematike v roku 2023 besedy a prednášky so žiakmi základných a stredných škôl v okrese Vranov nad Topľou.

- SOŠ Čaklov
- SOŠ Drevárska, Vranov nad Topľou
- SOŠ A. Dubčeka, Vranov nad Topľou
- ZŠ Juh, Vranov nad Topľou
- ZŠ Slovenská Kajňa

9.7 NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN NA KONTROLU TABAKU A SÚVISIACICH VÝROBKOV NA ROKY 2023 - 2030

Gestor

ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská

ÚVZ SR, všetky RÚVZ v SR

Cieľ

Hlavným cieľom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Anotácia

Návrh nového akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov bude tematicky vychádzať z Národného programu kontroly tabaku, ktorý prijala vláda SR uznesením č. 398 z 2. mája 2007, z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na obdobie rokov 2009 - 2010, z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2012 - 2014 a v zmysle odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO).

Hlavným zámerom nového akčného plánu je zavedenie komplexu opatrení zameraných na zníženie dopytu po výrobkoch určených na fajčenie, ako aj súvisiacich a novovznikajúcich produktov. Ďalším cieľom je zvyšovanie informovanosti verejnosti o rizikách spojených s ich užívaním.

Predkladaný materiál charakterizuje súčasný stav v rámci užívania tabakových a súvisiacich výrobkov na základe prieskumov: Zdravotné uvedomenie a správanie obyvateľov (2019), Eurobarometer (2020), Health Behaviour in School Aged Children (HBSC, 2018) a Global Youth Tobacco Survey (GYTS, 2016). Monitorovanie spotreby tabaku je dôležitým ukazovateľom v rámci sledovania reálnej spotreby a určuje východiskový stav.

Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023-2030 definuje konkrétne úlohy, časové plnenie, rezortnú zodpovednosť a finančné krytie naplánovaných úloh. V súlade so stanovenými úlohami je potrebné vyhodnotiť po ukončení realizácie akčného plánu odpočet činnosti, ktorý bude predložený na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Etapy riešenia

Do 31. júna 2031 bude na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložená Správa o plnení úloh jednotlivých rezortov za obdobie 2023-2030 vyplývajúcich z Národného akčného plánu na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 - 2030 na základe hodnotiacich správ.

Výstupy

Úlohy budú plnené na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky, ktorým bude schválený Národný akčný plán na kontrolu tabaku a súvisiacich výrobkov na roky 2023 – 2030.

V roku 2023 bol v rámci Svetového dňa bez tabaku organizovaný Deň otvorených dverí (DOD) na RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou, počas ktorého klienti mali možnosť spirometrického merania, vyšetrenia smokerlyzerom, vyplnili Fagerströmov test závislosti od nikotínu a bolo im poskytnuté špecializované poradenstvo. Ďalej boli organizované besedy a prednášky so zdôrazňovaním škodlivosti fajčenia počas ktorých sme použili prístrojové vybavenie spirometer a smokerlyzer.

- Beseda na SOŠ Drevárska + spirometria, smokerlyzer, Fagerströmov test závislosti od nikotínu
- Beseda so žiakmi na Základnej škole Sídlisko II., Vranov nad Topľou + spirometria, smokerlyzer
- Beseda so žiakmi SŠ Budovateľská, Vranov nad Topľou
- Beseda so študentami SOŠ A. Dubčeka, Vranov nad Topľou
- Beseda so žiakmi ZŠ Tovarné
- Beseda so žiakmi ZŠ Juh, Vranov nad Topľou
- Beseda so žiakmi ZŠ Bernolákova, Vranov nad Topľou
- Beseda so žiakmi ZŠ Soľ
- Beseda so žiakmi ZŠ Nižný Hrabovec
- Beseda so študentami Gymnázium, Vranov nad Topľou
- Beseda v obci Vyšný Žipov, dospelá populácia + spirometria, smokerlyzer, Fagerströmov test závislosti od nikotínu
- Beseda so seniormi v obci Malá Domaša + spirometria, smokerlyzer, Fagerströmov test závislosti od nikotínu
- Beseda v obci Čaklov, dospelá populácia
- Beseda v obci Sedliská, dospelá populácia
- Beseda + spirometria v obci Sečovská Polianka, dospelá populácia
- Beseda so seniormi v obci Čierne nad Topľou
- Beseda + spirometria v ťažobnej spoločnosti **Zeocem a.s, Bystré**, dospelá populácia
- Beseda v obci Hencovce, dospelá populácia
- Beseda + spirometria Slovenský Červený kríž, Vranov nad Topľou, dospelá populácia.
- Beseda + spirometria Charitný dom pre mládež, Vranov nad Topľou, dospelá populácia.
- Beseda so seniormi v Hornozemplínskej knižnici vo Vranove nad Topľou
- **KIDRACE - Nová Kelča**, vyšetrovali sa rizikové faktory KVOCH - krvný tlak, vitálna kapacita pľúc spirometrom a CO vo vydychovanom vzduchu smokerlyzerom

9.8 NÁRODNÁ PROTIDROGOVÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA OBDOBIE ROKOV 2021 - 2025 S VÝHLĎOM DO ROKU 2030

Gestor
MZ SR

Riešiteľské pracoviská
ÚVZ SR, RÚVZ v SR

Cieľ

Cieľom je chrániť a zvyšovať blaho spoločnosti a jednotlivcov, chrániť verejné zdravie, poskytovať vysoký stupeň bezpečnosti pre širokú verejnosť a zabezpečiť multidisciplinárny, integrovaný, vyvážený a faktami podložený prístup k drogovej problematike.

Anotácia

Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 - 2025 s výhľadom do roku 2030 je definovaná ako základný strategický dokument Slovenskej republiky v oblasti protidrogovej politiky. Je v poradí šiestym strategickým, nadrezortným materiálom pre oblasť drogovej politiky v Slovenskej republike, ktorým v roku 1995 položila základy národnej protidrogovej politiky a ktoré ďalej rozvíja a aktualizuje. Nadväzuje na Národnú protidrogovú stratégiu Slovenskej republiky na obdobie rokov 2013 - 2020, ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 380/2013. Plnenie stratégie bude zároveň zabezpečené prostredníctvom Akčného plánu realizácie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky na obdobie rokov 2021 - 2025 s výhľadom do roku 2030.

Etapy riešenia
Priebežne

Realizačný výstup

Počas celého roka a v rámci svetových dní venovaných prevencii vybraných závislostí sme zabezpečili kontinuálne zvyšovanie zdravotného uvedomenia najmä detí a mládeže v okrese Vranov nad Topľou. Zdôrazňovali sa predovšetkým riziká, komplikácie a nástrahy závislostí.

V rámci zvýšenia povedomia o škodlivosti zneužívania drog a obchodovania s nimi, boli vytvorené informačné letáky, ktoré boli rozdávané predovšetkým mládeži, ale aj širokej verejnosti. Prednášky a aktivity o škodlivosti zneužívania drog a obchodovania s nimi v roku 2023 boli zrealizované na stredných školách v okrese Vranov nad Topľou:

- Stredná odborná škola Drevárska
- Gymnázium Cyrila Daxnera
- Stredná odborná škola Alexandra Dubčeka
- Charitný dom pre deti a mládež Vranov nad Topľou